

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

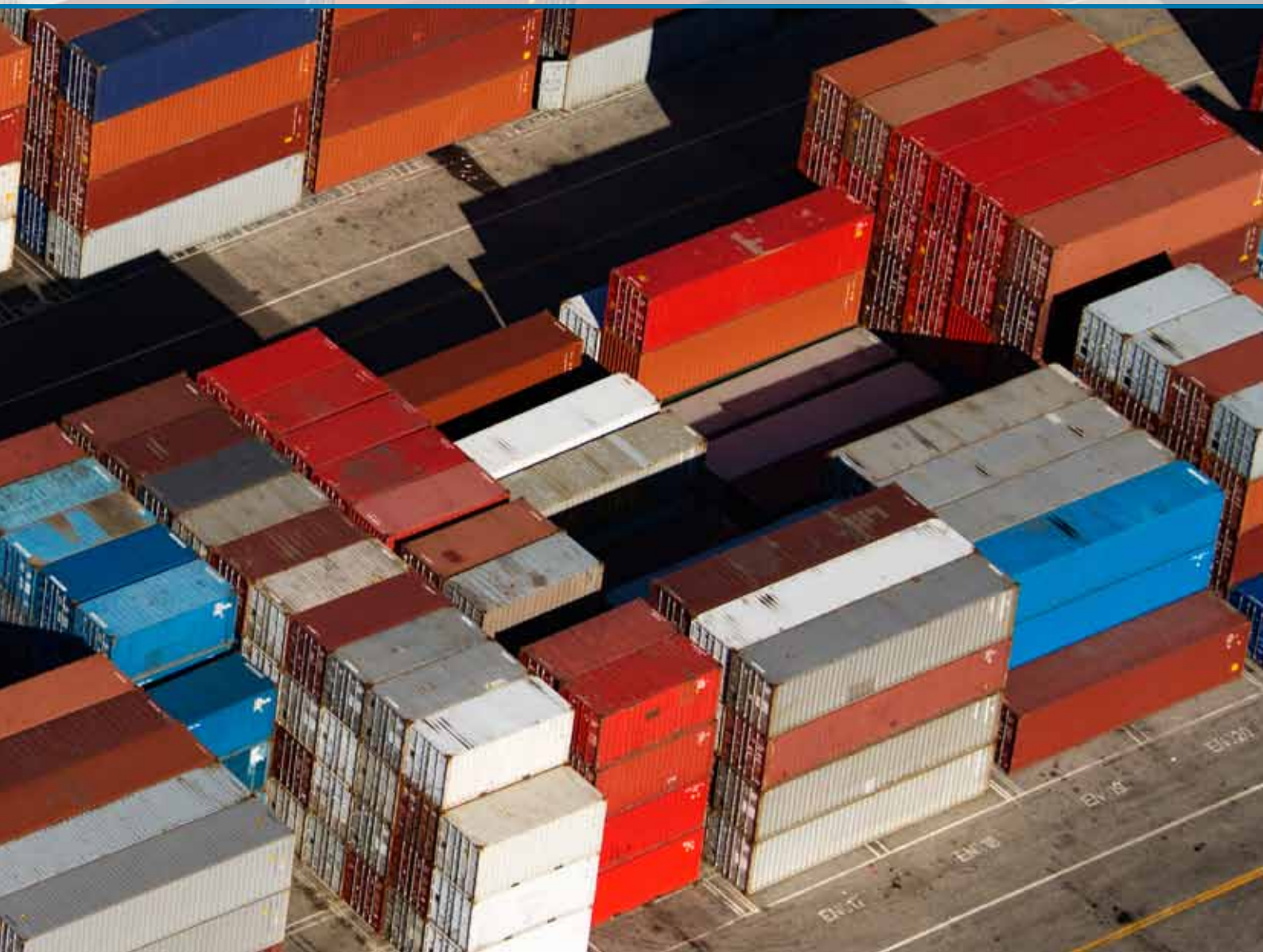


Näin suomalaista kulttuuria viedään

Kulttuurivientiraportti 2009

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:10

Ilmi Villacís (toim.)



Näin suomalaista kulttuuria viedään

Kulttuurivientiraportti 2009

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:10

Ilmi Villacís (toim.)



Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet
Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto /
Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen
PL / PB 29, 00023 Valtioneuvosto / Statsrådet
<http://www.minedu.fi>
<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut>

Taitto / Ombrytning: Erja Kankala, opetus- ja kulttuuriministeriö
Kansikuva / Omslagsbild: rodeo.fi

ISBN 978-952-485-922-6 (PDF)

ISSN-L 1799-0343

ISSN 1799-0351 (PDF)

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja / Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2010:10

Sisältö

Johdanto	5
Kulttuuriviennin valmisteluryhmän puheenjohtajan saatesanat	6
Ministeriöiden toimenpiteet kulttuuriviennin edistämiseksi vuonna 2009	8
Opetus- ja kulttuuriministeriö	8
Työ- ja elinkeinoministeriö	9
Ulkoasiainministeriö	10
1. Kehittämisohjelmatoimenpide: yritystoiminnan kehittäminen	13
Finpro	13
Tekes	14
Kulttuurin matkailullisen tuotteistamisen edistäminen	15
Kulttuuriviennin kärkihankkeet	17
2. Kehittämistoimenpide: Klustereiden ja verkostojen vahvistaminen	22
Taiteen tiedotuskeskusten kulttuuriviennin hankkeet	22
3. Kehittämistoimenpide: Kansainvälinen markkinointi ja promootio	33
Kulttuuri- ja urheiluministeri Wallinin johtama kulttuurivientimatka Japaniin	33
Suomen ulkomailla toimivien kulttuuri-instituuttien kulttuurivientihankkeet	34
4. Kehittämisohjelmatoimenpide: Kulttuuriviennin rakenteiden kehittäminen	39
Euroopan sosiaalirahaston luovien alojen yrittäjyyden kasvun ja kansainvälistymisen kehittämisohjelma	39
5. Kehittämisohjelmatoimenpide: Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö	42
Taiteen keskustoimikunta tukee kansainvälistä toimintaa	42
CIMO tukee nuorten kulttuurivaihtoa	43
6. Kehittämisohjelmatoimenpide: Kulttuuriviennin toimintaympäristön kehittäminen	45
Kulttuurivientiin liittyvät julkaisut ja selvitykset	45

Johdanto

Tämä julkaisu on kolmas kulttuuriviennin kehittämisohjelman 2007–2011 toimeenpanosta kertova raportti. Ensimmäinen kulttuuriviennin kehittämistä käsitellyt julkaisu oli vuonna 2004 ilmestynyt selvitysmiehen raportti Onko kulttuurilla vientiä? Sitä seurasi vuonna 2007 esitys Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelmaksi 2007–2011: Onko kulttuurilla vientiä? ON!

Kun vuosien 2007 ja 2008 raportit kuvasivat tarkasti kulttuurivientiohjelman toteutumista ministeriöiden näkökulmasta, on vuoden 2009 raportin painopiste toimijoissa ja toteutuneissa hankkeissa sekä toimialojen kehityksessä. Vuoden 2009 raportti, kuten aikaisemmatkin raportit, on laadittu kulttuuriviennin kehittämisohjelman rakenteen mukaan. Jokaisen kehittämiskohdan alla kuvataan raportointivuotta koskevat toimenpiteet ja tavoitteiden toteutuminen.

Yhteistyö opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM), työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) ja ulkoasiainministeriön (UM) kesken on jatkunut erinomaisena. Kulttuurivienti on aidosti monialaista toimintaa ja ministeriöiden tavoitteena on vastata alan yritysten ja muiden toimijoiden todellisiin tarpeisiin. Lähtökohtana ovat siis kulttuuriviennin toimijoiden tarpeet, eivät hallinnon.

Kulttuuriviennin valmisteluryhmän puheenjohtajan saatesanat

Teatterinjohtaja, valmisteluryhmän puheenjohtaja Johan Storgård

Kulttuuri – vahvaa ja vientikelpoista

Teollisuuden käsite muuttuu maailmassa kovaa vauhtia. Palveluala ja siihen kuuluva kulttuuri- ja sisältötuotanto ovat nyky-yhteiskunnassa voimakkaimmin kasvavia teollisuudenhaaroja.

Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelman 2007-2011 toimeenpano on nyt kääntymässä loppusuoralle. Tässä raportissa luodaan katsaus ohjelman toimeenpanoon vuonna 2009. Yhdessä aiempien kulttuuriviennin raporttien kanssa se antaa hyvän kuvan siitä, kuinka kehittämisohjelma on edennyt. Työmme johtotähdenä on ollut rohkeus ja konkretia. Tätä kirjoittaessa on katseet jo käännetty tulevaan ja siihen, kuinka kulttuurivientiä on kehitettävä tulevalle hallituskaudella. Kulttuuriviennin valmisteluryhmä laatii koko ohjelman toimeenpanoa arvioivan raportin vuoden 2011 alkuun mennessä ja laatii esityksen ohjausryhmälle tulevista linjoista.

Hallitusohjelman mukainen, kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallinin asettama valmisteluryhmä kokoontui kolme kertaa ja joulukuussa 2009 pidettiin kehittäispäivä, jossa pohdittiin kulttuuriviennin tulevaisuutta.

Valmisteluryhmän sihteeristö kokoontui vuoden aikana säännöllisesti pohtimaan tuloksia ja valmistelemaan aineistoa valmisteluryhmän ja ohjausryhmän käsiteltäväksi. Haluan tässä erityisesti nostaa esiin kolme merkittävää uutta avautusta, jotka kaikki toteuttavat kulttuuriviennin perustavoitetta nostaa kulttuuri yhdenvertaiseksi vientialaksi muiden vientialojen kanssa.

Valmisteluryhmä esitti ohjausryhmän 9.6.2009 pidetyssä kokouksessa, että opetusministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö rahoittaisivat valmisteluryhmän ja Finpron yhdessä valmistelemaa Finpron luovien alojen kasvuohjelmää, Luovimoa. Ministerit Wallin ja Pekkarinen sopivat asiasta ja ohjelma käynnistyi kertomusvuoden lopulla. Luovimon tavoitteena on tukea ohjelmaan valittavien 20 yrityksen kansainvälistymistä ja liikevaihdon kasvua viennin lisäämisen avulla. Ohjelma on myös yksi konkreettinen esimerkki Finpron panostuksesta palveluviennin kehittämiseksi ja osoitus siitä, kuinka kulttuuriviennin vahvistaminen voi tulla osaksi Suomen yrityspalvelujärjestelmän painopisteitä.

Toinen tärkeä avaus liittyy Shanghain maailmannäyttelyyn, joka on yksi suurimmista kulttuurialan vienninedistämistapahtumista. Ensimmäistä kertaa Suomen maailmannäyttelyihin osallistumisen historiassa kulttuuriosallistumiselle on laadittu omat tavoitteet ja kriteerit. Niiden mukaan lähtökohtana on edistää kumppanuuksien syntymistä suomalaisten ja kiinalaisten kulttuuriyhteyksien ja muiden toimijoiden kesken ja siten

parantaa suomalaisten kulttuurituotteiden ja palveluiden pääsyä Kiinan markkinoille. Lisäksi Finpron Expo -organisaatio on palkannut OKM:n ja TEM:n rahoituksella kulttuuriohjelman tuottajan. Tässä yhteydessä luotua joustavaa ja kustannustehokasta mallia voidaan soveltaa tulevissa maailmannäyttelyissä ja muissa suur-tapahtumissa.

Kolmas esimerkki uusista toimintatavoista on kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallinin huhtikuussa tekemä kulttuuriviennin edistämismatka Japaniin. Kyseessä oli ensimmäinen kulttuuriministerin tekemä vienninedistämismatka. Sen tulokset osoittavat, että korkean tason poliittinen tuki on yhtä tärkeätä kulttuuriviennin edistämiseksi kuin perinteisempienkin teollisuudenalojen viennin kannalta. Uskon ja toivon, että tästä muodostuu vakiintunut kulttuuriviennin edistämisen väline.

Vuoden 2009 aikana on kehitetty kulttuuriviennin viestintää. Huhtikuussa 2009 julkaistiin ensimmäinen kulttuuriviennin uutiskirje. Uutiskirjeissä kerrotaan kulttuuriviennistä kiinnostuneille ajankohtaisia asioita mm. kulttuuriviennin rahoituksesta, tukiverkoston toiminnasta ja hankkeiden toteutumisesta.

Suomalainen kulttuuri on vahvaa ja vientikelpoista. Kulttuuria teollisuutena on vahvistettava kaikin keinoin. Avainsana on yhteistyö, mikäli haluamme parantaa teollisuutemme kilpailukykyä maailmalla. Kulttuuriviennin valmisteluryhmän tehtävä on esittää konkreettisia ja toteuttamiskelpoisia toimia kulttuuriviennin edistämiseksi. Haluan myös kiittää kaikkia valmisteluryhmään kuuluvia henkilöitä sekä kaikkia tahoja, jotka kuluvana vuonna innostuneesti ovat ottaneet osaa kulttuurivientiohjelman kehitystyöhön.

Ministeriöiden toimenpiteet kulttuuriviennin edistämiseksi vuonna 2009

Opetus- ja kulttuuriministeriö

on panostanut erityisesti kulttuuriviennin kärkihanketuen kehittämiseen, kulttuuriviennin strategisten kumppaneiden – taiteen tiedotuskeskusten, – kulttuurivientikapasiteetin vahvistamiseen ja Suomen ulkomaisten kulttuuri-instituuttien kulttuurivientiedellytysten parantamiseen. Tämä panostus näkyy erityisen hyvin toteutuneiden hankkeiden muodossa. Myös monet kulttuurivientiin tähtäävät luovien alojen valtakunnallisen ESR-kehittämisohjelman hankkeet ovat päässeet vauhtiin vuonna 2009.

Vuonna 2009 opetusministeriö myönsi tukea kärkihankkeisiin 1 344 000 euroa, taiteen tiedotuskeskusten kulttuurivientihankkeisiin 800 000 euroa ja Suomen ulkomaisten kulttuuri- ja tiedeinstituuttien kulttuuriviennin hankkeisiin 200 000 euroa. Vuonna 2009 myönnettiin tukea kulttuurivientihankkeisiin yhteensä 650 000 euroa enemmän kuin vuonna 2008. Opetus- ja kulttuuriministeriön tukemat kulttuuriviennin toimijat edistävät kulttuurivientiä myös perustoiminnallaan, joten kokonaispanostus kulttuurivientiin on huomattavasti suurempi kuin hankkeisiin myönnetty tuki. Tarkempia kuvauksia toteutuneista kärkihankkeista sekä taiteen tiedotuskeskusten ja instituuttien hankkeista voi lukea tästä raportista.

Ministeriöiden omien kulttuuriviennin edistämistoimien lisäksi kulttuuriviennin kehittäminen on luonut hyvän alustan ministeriöiden yhteisten

hankkeiden kehittämiseksi. Esimerkkejä OKM:n ja TEM:n yhteisistä hankkeista ovat mm. Luovimo, Shanghaiin maailmannäyttely ja kulttuuriviennin hakemusten arviointiryhmä.

Shanghaiin maailmannäyttely on toistaiseksi suurin yksittäinen kulttuurivientihanke. Maailmannäyttelyä käytetään nyt ensimmäistä kertaa alustana myös kulttuuriviennille. Suomen kulttuuriohjelmaan valittiin Finpron, TEM:n ja OKM:n yhteisten linjauksen mukaisesti vain sellaisia yrityksiä ja hankkeita, joiden tavoitteena on parantaa Kiinan markkinoille pääsyä ja suomalais-kiinalaisten kumppanuuksien syntymistä. TEM ja OKM ovat yhdessä rahoittaneet Finpron Expo-organisaatiossa työskentelevän kulttuurituottajan palkkauksen. Kulttuuriohjelman puitteissa on tuettu yritysten verkostoitumista ja kumppanuuksien kehittämistä erityisesti musiikin, arkkitehtuurin, designin ja esittävän taiteen aloilla järjestettyjen tai järjestettävien ns. Snowball -seminaarien avulla. OKM on tähän mennessä rahoittanut kulttuuriohjelmaa n. 800 000 eurolla. Lisäksi TEM on tukenut merkittävästi Snowball -seminaareihin osallistuvien yritysten kuluja vienninedistämismäärärahoillaan.

Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö ja kulttuurivaihto on yksi kulttuuriviennin kehittämisohjelman kehittämiskohteista. Ilman liiketaloudellisia tavoitteita toimiva kansainvälinen kulttuuriyhteistyö on

perinteinen ja tärkeä kansainvälistymisen, taiteilijoiden liikkuvuuden ja vuorovaikutuksen muoto. OKM delegoi yksittäisten taiteilijoiden ja ryhmien kansainvälisen kulttuuriyhteistyön hakemusten käsittelyn taiteen keskustoimikuntaan, jossa on paras hankkeiden arvioinnin asiantuntemus.

Venäjä-yhteistyötä tuettiin vuonna 2010 yhteensä 350 000 eurolla, joka jakautui 31 hanketoteuttajan kesken. Taiteen ja kulttuurin Venäjä-ohjelman valtionavulla tuettiin laaja-alaisesti teatteri-, sävel-, kuva-, kirjallisuus- ja tanssialan toimijoiden projektiyhteistyötä sekä Suomalais-venäläisen kulttuurifoorumin toteutusta Hämeenlinnassa lokakuussa 2010. Monet tukea saaneista hankkeista toimeenpanevat oman alansa kulttuurivientiä Venäjälle.

Opetusministeriö asetti vuonna 2009 kulttuuri- viennin hankkeiden arviointiryhmän. Ryhmään pyydettiin asiantuntijoita TEM:n toimialalta tuomaan hankkeiden arviointiin liiketoiminnan osaamista. TEM:n nimittämät jäsenet ovat itse ministeriöstä, Tekesistä ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (ELY). Lisäksi ryhmän jäseniksi kutsuttiin ulkoministeriön edustaja sekä kolme taiteen keskus- toimikunnan nimeämää taiteen vertaisarvioinnin asiantuntijaa. Arviointiryhmä on monipuolistanut OKM:n käsittelemien kulttuurivientihankkeiden arviointia.

Työ- ja elinkeinoministeriö

on lisännyt luovien alojen hankkeisiin suunnattuja yritysten yhteisvientihankkeiden avustuksia. Vuonna 2009 luoville aloille kanavoitui 7 % myönnettyistä avustuksista eli 2 006 000 euroa. Lisäksi on rahoitettu Musex ry:n ja Design Forum Finlandin toimintaa.

Työ- ja elinkeinoministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama ja Finpron käynnistämä luovien alojen kansainvälistymishanke Luovimo käynnistyi vuonna 2009. Luovimo vauhdittaa suomalaisten luovien alojen yritysten kansainvälistymistä ja kehittää näiden osaamista kestävänsä kansainvälisen kasvun mahdollistamiseksi. Luovimo-hankkeesta voi lukea lisää tässä raportissa Finpron esittelyn yhteydessä (s. 13).

Luovien alojen yrittäjien liiketoimintaosaamista on kehitetty valtakunnallisen Jalostamo-palvelun avulla. Palvelu on syntynyt yhteistyössä työ- ja

elinkeinoministeriön ja alueellisten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa. Jalostamossa saavat neuvontaa luovien alojen pk-yritykset sekä luoville aloille yrityksen perustamista suunnittelevat yksityishenkilöt, yhdistykset ja yhteisöt. Toiminnan keskeinen tavoite on auttaa luovien alojen yrityksiä, yrittäjiä ja yrittäjäksi aikovia parempaan ja kannattavampaan liiketoimintaan.

Luovien konseptien kaupallistamis- ja kansainvälistymismahdollisuudet ovat kasvaneet tuoteperheiden laajentumisen ja digitalisoinnin myötä. Yksittäisiä menestystarinoita on syntynyt niin musiikin, elokuvan kuin tv-tuotantojenkin saralla. Kansainvälistyminen vaatii kuitenkin eri toimijoiden yhä tiiviimpää yhteistyötä tärkeiden verkostojen ja osaamisen rakentamiseksi sekä synergian syntymiseksi.

Protomo on uusi suomalainen innovaatioväline, joka luo osaamisen uusia yhdistelmiä ja synnyttää osaajille uusia yrityksiä ja työpaikkoja. Sen perusidea on tarjota maksuttomat fasilitetit, yhteisön tuki ja asiantuntijoiden sparrausta uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämisen ja markkinoille viemisen tueksi. Protomo on kansallinen palvelu, jonka kehittämistä koordinoi Hermia Oy. Alueoperaattoreita ovat tällä hetkellä mm. Jyväskylä Innovation, Salo, Oulu ja Espoo. Se on mahdollistanut Jyväskylässä Design thinking -pilotin toteuttamisen. Pilotti onnistui erinomaaisesti ja vahvisti omalta osaltaan tarvetta luoda foorumeja Luovien alojen osaamisen ja perinteisten toimialojen kytkemiseksi toisiinsa lisäarvon tuottamiseksi.

Seuraavat toimenpiteet on käynnistetty luovan talouden strategisen hankkeen aikana kehittämään TEM-konsernin toimialaa:

- työllistymisen esteiden poistaminen

- ammattiluokituksen ajantasaistaminen uratietojärjestelmään
- luovien alojen ammattiryhmien palveluun erikoisosaamista valtakunnalliseen käyttöön, oma palvelupiste/pisteet luoville ammattilaisille
- ryhmäpalveluiden kehittäminen luovien alojen työnhakijoille

- yrittäjyys työllistymisessä

- starttirahajärjestelmän kehittäminen
- osuuskuntatoiminnan kehittäminen

- työn uusien muotojen tunnistaminen ja palvelujen kehittäminen, kolmas tie
 - sosiaaliturvaan, lainsäädäntöön ym. tarvittavat muutokset
- yrityspalvelujen kehittäminen
 - neuvonta- ja asiantuntijapalveluiden kehittäminen, yhden oven periaatteella.

Luovan talouden näkyväksi tekeminen luo pohjan kaikelle kehitystoiminnalle. Samoin tarvitaan runsaasti sekä numeerista että luovien alojen toiminnan infrastruktuuria kuvaavaa tietoa. Tätä tarkoitusta varten on työstetty kahdessa eri työvaiheessa toimialakuvauksia eli factsheet-kokonaisuutta. Ensimmäisessä vaiheessa syntyneet toimialakuvaukset ovat käytössä mm. TE-toimistoissa ja eri kehittäjätoimijoilla. Toisen vaiheen kehityksen tuloksena syntyy perusmalli numeeristen tietojen keräämiseksi. Tekes on omilla työkaluillaan mukana tuottamassa toimialakohtaisia yhteenvetoja. Toimialakuvausten lisäksi luovaa taloutta on pyritty mallintamaan yksinkertaisella kypsyysmallilla, jota on käytetty mm. peliteollisuuden kehittämistoimissa.

Ulkoasiainministeriö

on osallistunut vuoden 2009 aikana kulttuuriviennin kehittämiseen edistämällä lukuisten konkreettisten hankkeiden kansainvälistä markkinointia ja promootiota ulkoasiainhallinnon edustustoverkon kanssa sekä tukemalla edustusto-instituuttiyhteistyötä. Ulkoasiainministeriö on tukenut kansainvälistä kulttuuriyhteistyötä ja -vaihtoa osana julkisuusdiplomatiaa ja Suomen maakuvan vahvistamista. Kulttuurin toimialojen välittömän ja välillisen kansantaloudellisen merkityksen rinnalla merkittävää on myös kulttuurin poliittinen vaikuttavuus ja brändiarvo sekä vaikutus maakohtaisiin mielikuviin. Kulttuurin merkitys Suomen kansainvälisen kiinnostavuuden ja vaikutusvallan lisäämisessä on kiistaton.

Ulkoasiainministeriö käyttää kulttuuriviennin ja -vaihdon edistämiseen Suomen julkisuusdiplomatian kannalta keskeisiä kohde- ja kumppanimaita varten laadittuja maaohjelmia ja niihin suunniteltuja kulttuurisia välineitä ja toimenpiteitä. Tärkeä keino tavoitteiden saavuttamiseksi on edustustojen

ja Suomen ulkomailla toimivien kulttuuri- ja tiedeinstituuttien yhteisten suunnitelmallisten ponnistusten tukeminen. Suurlähetystöjen ja kulttuuri- ja tiedeinstituuttien yhteistyön tiivistämistä linjattiin alivaltiosihteerin Antti Sierlan johtamassa selvityksessä Suomen edustautumisesta maailmalla. Suurlähetystöt ja instituutit laativat paikalliset yhteistyöasiakirjat, joissa määritellään yhteiset tavoitteet, pelisäännöt sekä tehokkaat tavat resurssien ja välineiden hyödyntämiseksi hallituksen kulttuurivientiohjelman toteuttamiseksi.

Ulkoasiainministeriö toimii tiiviissä yhteistyössä kulttuurin eri toimialojen, kuten taiteen alan tiedotuskeskusten ja vastaavien toimijoiden kanssa. Tyypillisiä kulttuuriviennin edistämiseen tähtääviä yhteishankkeita olivat edustuston, instituutin ja toimialan yhteiset ulkomaiset kulttuuritapahtumat. Kotimaassa on järjestetty yhteistyössä toimialojen kanssa eri kulttuurialojen kiinnostavimpien kärkeiden kansainväliset katselmukset valikoidulle kansainväliselle ammattilaisyleisölle ja/tai -medialle, ns. showcase. Showcase-vieraiden lisäksi ulkoasiainministeriö toi Suomeen toistasataa ulkomaista kulttuurivaikuttajaa tai -toimittajaa perehtymään kulttuurin toimialojen vientipotentiaaliin, ilmiöihin ja tulevaisuuden näkymiin.

Yhtenä esimerkkinä edustustojen ja instituuttien yhteisistä kulttuuriviennin kärkihankkeista mainittakoon Playful New Finnish Design -tapahtuma, joka järjestettiin New Yorkissa toukokuussa 2009 Manhattanin Meatpacking Districtillä. Tässä laajamittaisessa suomalaisen muotoilun monivuotisessa promootiohankkeessa esiteltiin yhteistyössä Design Forum Finlandin ja suomalaisten designyritysten kanssa yli kaksikymmentä suomalaista muotoiluprojektia ja -konseptia. Playful New Finnish Design -näyttely loi jatkoa muotoiluviennin edistämishankkeelle, jonka ensimmäinen vaihe Hardcore-näyttely toteutettiin keväällä 2008 New Yorkissa.

Monivuotisen hankkeen tavoitteena oli ja on luoda pitkäjänteisen toiminnan ja toistuvien tapahtumien avulla puitteet suomalaiselle muotoiluviennille, avata suomalaiselle muotoilulle uusia markkinointi- ja tuotantomahdollisuuksia Pohjois-Amerikassa, tarjota toimiva alusta suomalaisten yritysten verkottumiselle New Yorkissa, edistää suomalaisen muotoilun

tunnettuutta Pohjois-Amerikassa ja päivittää kuvaa Suomesta. Verkostoitumistapahtumien ja työpajojen kautta tavoitettiin ammatillisuutta ja tavoitettiin laajasti mediaa. Viime vuoden teemoina olivat ympäristö ja innovaatiot, luovuus ja koulutus, vihreys ja kestävä muotoilu. Tapahtuman toteutuksessa hyödynnettiin kolmikantaa, jossa kaikki kulttuuriviennin keskeiset ministeriöt olivat edustettuina: työ- ja elinkeinoministeriö Design Forumin kautta, opetus- ja kulttuuriministeriö Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutin kautta sekä ulkoasiainministeriö New Yorkin pääkonsulaatin kautta.

Myös maa- ja metsätalousministeriön koordinoiman suomalaisen ruoan edistämishankkeen kansainvälisen pilottihankkeen ensimmäinen vaihe toteutettiin vuonna 2009 New Yorkissa. Kyseessä on Suomen New Yorkin pääkonsulaatin tuottama Fresh! from Finland -kampanja, joka keskittyy puhtaaseen luomu- ja lähiruokaan, kauden raaka-aineisiin sekä funktionaalisiin elintarvikkeisiin. Suomi-promootio ja viennin ja kansainvälisyyden edistämistyön (VKE) lisäksi tavoitteena on myös Suomeen suuntautuvan ruoka- ja kulttuurimatkailun lisääminen. Ammattiyhteisön tavoittamisen lisäksi haasteena on elintarvikkeiden VKE-työn vaikeus. Ruokatuotteiden tuonti on hankalaa ja kallista, laajasta Yhdysvaltain markkinapotentiaalista huolimatta.

Ulkoasiainministeriön muita viime vuoden yhteistyöhankkeita olivat mm. seuraavat:

- Design Snowball / Finnish-Chinese Design Industry -seminaritapahtuma ja oheishjelmat Shanghaissa marraskuussa, Shanghai World EXPOon 2010 liittyen.
- Yhteistyössä Musex ry:n kanssa Shanghai World Expo 2010 suomalaisten yhtyeiden Kiinan kiertue. Musiikki ja musiikkiala ovat merkittävässä roolissa Shanghai World Expoissa 2010.
- Snowball – suomalaisen arkkitehtuurin vientiseminaarin ja Newly Drawn – Emerging Finnish Architects -hankkeen valmistelumatka Kiinaan.
- Meta4 -kvartetin Shanghain matka. Meta4 järjestää kiertueen Kiinassa keväällä 2009 Expo 2010 kulttuuriohjelmaan liittyen.
- Kuvanveistäjä Kari Huhtamon näyttelyn järjestelyihin osallistuminen Moskovassa Venäjän

valtion Tretjakovin Galleriassa syksyllä. Kari Huhtamo oli ensimmäinen suomalainen taiteilija yhdessä Venäjän suurimmista museoista.

- Hirameki Ozone -hankkeen valmistelumatka Tokioon (muotoilija ja kuraattori Harri Koskinen). Suomalainen designosaaminen esittyy Japanissa Tokyo Designers Week -tapahtumassa syksyllä 2010.
- Suomalaisen ruokakulttuurin edistämishankkeen kansainvälisen viestinnän sisällön ja kuva-aineiston tuottaminen suomalaisen ruokakulttuurin edistämishankkeen puitteissa yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa.
- Merkkivuosi 1808–1809; Suomi 200 vuotta Pietarissa -merkkivuoden promootion tukeminen
- Useita pienempiä hankkeita ja yhteistyötä, kansainvälistä verkostotyötä, viestintää ja arvovaltapalveluja klassisen musiikin, tanssin, sirkuksen, teatterin ja muiden kulttuurin toimialojen viennin ja kansainvälistymisen edistämiseksi.

Festivaalientämme kansainvälisen parhaimmiston kulttuuriviennin kannalta keskeisiä aloja, tekijöitä ja sisältöjä esiteltiin ulkoasiainministeriön kutsusta n. 80 ulkomaiselle toimittajalle, tuottajalle, festivaalijohtajalle tai muulle kulttuurivaikuttajalle.

Lisäksi toteutettiin kymmeniä eri kulttuurin toimialojen räätälöityjä ammatillis- ja mediavierailuja niin keskeisistä julkisuussuhteiden kumppanimaisista kuin kulttuuriviennin ja -vaihdon edistämisen näkökulmasta tärkeimmistä kohteista.

Ulkoasiainministeriö tuki Nokian hallituksen puheenjohtajan Jorma Ollilan johtaman maabrändivaltuuskunnan toimintaa. Valtuuskunnassa pohdittiin kulttuurin merkittävää roolia maabrändin kehittämisessä. Maabrändivaltuuskunnan työ päättyy vuoden 2010 aikana, jolloin se esittää loppuraporttinsa. Tehokkaalla maabrändin jatkekehittämisellä voidaan merkittävästi vaikuttaa myös kulttuuriviennin ja -vaihdon kehittämiseen.

Shanghain maailmannäyttelyn kulttuuriohjelman valmistelun ja tuen lisäksi ulkoasiainministeriö osallistui Turku Euroopan kulttuuripääkaupunki 2011 kansallisen hankkeen valmisteluun ja kansainväliseen promootiotyöhön.

Marraskuussa maailman muotoilujärjestö ICSID nimitti runsaan 40 hakijan joukosta Helsingin, Espoon, Vantaan, Kauniaisten ja Lahden konsortion maailman designpääkaupungiksi vuodeksi 2012 (Torino ensimmäinen 2008, Soul 2010). Helsinki World Design Capital 2012-hanke on globaali, vahvasti viestinnällinen ja kulttuurivientiä edistävä brändihanke, jossa ulkoasiainministeriön ja sen edustoverkon rooli mm. satelliittihankkeissa ja viestinnän tukena on merkittävä. Ulkoasiainministeriö tuki Helsingin ja muun pääkaupunkiseudun hakemusta World Design Capital -aseman saamiseksi vuonna 2012. Helsingin saatua tittelin käynnistettiin suurlähetystöverkoston aktiivinen osallistuminen pitkäjänteiseen hankkeeseen.

Samoin ulkoasiainministeriö osallistui Frankfurtin kirjallisuusmessujen 2014 valmisteluprosessin käynnistämiseen yhdessä vastuuministeriöiden, opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

1. Kehittämishjelmatoimenpide: yritys-toiminnan kehittäminen

Finpro

Vuonna 2009 Finpro on panostanut palvelut- sekä ohjelmistot ja digitaalinen media -toimialojen fokusalueiden edelleen kehittämiseen ja käynnistänyt kahden uuden fokusalueen kärkiohjelmat: koulutusviennin Future Learning Finland ja luovien alojen Luovimo.

Palvelut-toimialan fokusaloiksi on tunnistettu osaamisintensiiviset liike-elämän palvelut sekä matkailun- ja vapaa-ajan palvelut, joita yhdistävät teemat ovat osaaminen, elämykset ja luovuus. Vuonna 2009 tehtiin reilut 200 toimeksiantoa palveluyrityksille. Toimeksiannot vaihtelivat kansainvälistymisen alkuvaiheen strategiatyöstä, markkinakohtaisiin toimenpiteisiin kuten partnerihaku tai palvelukonseptin testaaminen ja lokalisointitarpeiden tunnistaminen kohdemarkkinoilla. Yrityskohtaisten toimeksiantojen lisäksi Finpro on käynnistänyt monen yrityksen yhteisiin tarpeisiin keskittyviä klusterihankkeita.

Future Learning Finland on koulutusviennin klusterihanke, jonka ensimmäinen vaihe toteutettiin vuonna 2009. Hankkeen tavoitteena on tuotteistaa, kaupallistaa ja brändätä Suomen koulutusosaamista, alan palveluita, konsultointia sekä teknologiaratkaisuja vientituotteiksi ja -palveluiksi. Hankkeeseen osallistui 17 koulutusalan toimijaa. Mukana oli oppilaitoksia, yrityksiä kuin alueellisia verkostotoimijoita mm. seuraavilta osaamisaloilta: pedagogiikka, opettajakoulutus, mobiili- ja e-oppiminen, koulutuspalvelut ja oppimateriaalituotanto.

Hankkeen päätoimenpiteet olivat markkinaselvitys koulutusosaamisen viennistä ja tulevaisuuden asiakastarpeista, oppimisesta ja oppimisympäristöistä, yritysten yhteinen innovaatioprosessi verkottuneiden liiketoimintamallien ja palvelukonseptien kehittämiseksi sekä proof of concept matkat. Matkat suuntautuivat Abu Dhabiin, Portugaliin, Singaporeen, Malesiaan ja Thaimaahan, joissa luotiin kontakteja maiden opetusviranomaisiin sekä potentiaalsiin partnereihin ja asiakkaisiin. Future Learning Finland -hanke on poikkinut kansallisen koulutusviennin ohjelman, jonka osalta päätöksiä odotetaan kevään 2010 aikana. Lisäksi syntyneet kontaktit ovat käynnistäneet yrityskohtaisia sekä monenkeskisiä tuote- ja markkinakehitysprojekteja.

Luovimo on luovien alojen kansainvälistymishjelma, jonka fokusaloina ovat musiikki, muotoilu, elokuva/tv/av, sisällöntuotanto ja pelit sekä esittävät taiteet. Luovimon tavoitteena on tukea konkreettisilla toimenpiteillä yritysten kansainvälistymistä sekä mahdollistaa poikkitoimialainen yhteistyö ja verkottuminen. Mukaan valittavat 20 yritystä osallistuvat yhteiseen innovaatioprosessiin, jossa opitaan ja saadaan uusia näkemyksiä omaan liiketoimintaan sekä hankkeen muilta yrityksiltä ja toimialoilta että Finpron kansainvälisen verkoston kautta. Jokaiselle yritykselle räätälöidään yrityskohtaisiin kansainvälistymistavoitteisiin vastaava kehitysohjelma käytännön

toimenpiteineen. Luovimon yrityshaku ja -valinnat tehtiin tammi-maaliskuussa 2010.

Luovien alojen yritykset ovat myös tärkeitä toimijoita Finpron poikkitoimialaisissa klusterihankkeissa, joista voidaan mainita esim. Cleantech Finland, Sochi 2014 ja Sanghain Expo 2010 Suomen edustautuminen.

Finpro on jo pitkään toiminut aktiivisesti peli- ja digitaalisen median yritysten kansainvälistäjänä. Vuonna 2009 toiminta jakautui selkeästi kahteen eri osa-alueeseen; yritysten kansainvälistymisen tukeminen yksittäisten yritystoimeksiantojen kautta ja toisaalla uusien innovatiivisten liiketoimintamahdollisuuksien etsiminen ja niiden hyödyntäminen toimialan yritysten globaalissa asemoinnissa.

Yritysprojektit vaihtelivat asiakkaan tarjoamasta rakentamisesta myynti- sekä partnerikanavan hallintaan, partnerihakuun tai alihankintamallien rakentamiseen. Uusia markkinamahdollisuuksia luotaavia projekteja vuonna 2009 olivat mm. New Business Models in Changing Software Ecosystems, Village Communications India, Future Networks, Changing Ecosystems in China ICT Electronics, ICT business in RIC countries ja Software Competencies in Finland (jälkimmäisessä neuvoa-antavan ryhmän jäsenenä).

Vuoden 2009 projektien pohjalta tavoitteena on käynnistää kaksi suurempaa kokonaisuutta vuonna 2010: Open Innovation Finland, jossa suomalaiselle yrityskentälle luodaan avoin ja ketterä tapa luoda ja kehittää uusia innovaatioita sekä tehdä yhteistyötä kansainvälisillä markkinoilla; Mobile Business at the Base of the Pyramid hyödyntää Suomen ja Maailmanpankin sekä Nokian kolmen vuoden ohjelmaa kehitysmaissa. Tämän pilottiprojektin avulla pyritään rakentamaan pk-yrityksille toimintamalli, jonka avulla ne pystyvät toteuttamaan kannattavaa liiketoimintaa kehitysmaiden yritysten kanssa siten että hyöty tulee sekä yritykselle että itse kehitysmaissa eläville ihmisille. Pilotin myötä aloitetaan myös uuden BoP Mobiili -klusterin rakentaminen Suomeen.

Tekes

Tekes rahoittaa haasteellisia tutkimus- ja tuotekehityshankkeita, joiden tavoitteena on kansainvälinen

tuote- tai palveluliiketoiminta. Ohjelmiensa kautta Tekes kohdentaa rahoitusta alueille, joilla on potentiaalia merkittävään liiketoimintaan tulevaisuudessa. Kulttuuriviennin alueella Tekes on rahoittanut pääasiassa pelialan yritysten uuden liiketoiminnan ja teknologian kehittämishankkeita. Sisältöliiketoimintaa on myös rahoitettu, esimerkkeinä animaatiot, mobiililisäykset ja musiikin digitaalinen jakelu.

Rahoitus on kohdistunut uusien innovatiivisten tuotteiden, liiketoiminta- ja palvelukonseptien sekä teknologian kehittämiseen. Median uudet sovellukset -teema (2007–2009) pyrki kannustamaan mediayrityksiä tuotekehitykseen ja kehittämään liiketoimintaansa. Tavoitteena oli mediatoimialan uudistuminen ja kilpailukyvyyn edistäminen. Teema on tuottanut uutta markkinatietoa yrityksille eri selvityksin ja raportein, tuoreimpana Media 2009 -selvitys. Teema jatkuu edelleen vuoden 2010 aikana Medialla maailmalle -aktivointihankkeella. Media-alueen tutkimushankkeille on valmisteltu aiahakua, joka on avattu keväällä 2010. Media-alueella on vuoden 2009 aikana valmisteltu laajasti strategisen huippuosaamisen (SHOK, Tivit Oy) uutta Next Media -ohjelmaa, joka käynnistyy huhtikuussa 2010.

Tekesin vuonna 2007 päättyneessä FENIX Vuo-rovaikutteinen tietotekniikka -ohjelmassa pelit ja viihde olivat yhtenä painopistealueena. Pelihankkeita rahoitettiin yhteensä noin 8 miljoonalla eurolla. Pelit ja viihde ovat vuodesta 2007 lähtien olleet yhtenä tärkeimmistä rahoituskohteista myös Verso – Vertical Software Solutions -ohjelmassa. Ohjelmassa on rahoitettu noin 40 pelihanketta, ja Tekesin vuosittainen pelialan rahoitus on 5–10 miljoonaa euroa. Hankkeiden koko ja rahoitus on kasvanut vuosittain. Alan yritykset ovat onnistuneet kansainvälisen liiketoiminnan kasvattamisessa ja mahdollisuudet näyttävät jatkossakin lupaavilta.

Tekesin Vapaa-ajan palvelut -ohjelma rahoittaa vapaa-ajan palvelujen, erityisesti matkailun, liikunnan, kulttuurin ja viihteen alueella toimivien yritysten liiketoiminnan kokonaisvaltaista kehittämistä. Kehittämisen kohteena voi olla liiketoimintaosaamisen kehittäminen, asiakaslähtöisten palvelujen ja uusien palveluinnovaatioiden sekä liiketoimintakonseptien kehittäminen vapaa-ajan palvelujen alalle, mm. kulttuuri- ja tapahtumapalveluihin.

Vuosina 2007–2009 ohjelma on panostanut erityisesti matkailuyritysten kehittämisen aktivointiin ja vuosina 2010–2012 aktivoinnin painopisteeksi on valittu luovat alat (kulttuuri ja viihde). Ohjelman avulla vahvistetaan yhteistyötä alan eri toimijoiden, esim. palveluyritysten, teknologiayritysten ja kulttuurialan toimijoiden välillä. Kuluneen vuoden aikana Vapaa-ajan palvelut -ohjelmasta on rahoitettu useita kulttuurialan yritysten tai yhteisöjen kehittämishankkeita, joiden yhteenlaskettu budjetti on n. 800 000 euroa ja Tekesin rahoitusosuus n. 400 000 euroa. Koko ohjelman yritys- ja tutkimushankkeiden hankevolyyymi on kohonnut vuoden 2010 toukokuuhun mennessä n. 16 540 0000 euroon ja Tekesin rahoitusosuus n. 9 640 000 euroon.

Kulttuurin matkailullisen tuotteistamisen edistäminen

Kulttuurin matkailullinen tuotteistaminen -toimintaohjelman 2009–2013 toimeenpano vuonna 2009

Opetusministeriön vuonna 2007 asettama poik-kihallinnollinen työryhmä valmisteli toimeksiantonsa mukaisesti esityksen Kulttuurin matkailullisen tuotteistamisen toimintaohjelmaksi (OPM 2008:34). Kulttuuriviennin ohjausryhmä hyväksyi joulukuussa 2008 ohjelman toimeenpantavaksi vuosina 2009–2013. Tavoitteena on tukea ja aktivoida kulttuuristen sisältöjen matkailullista tuotteistamista kansainvälisille markkinoille ja vahvistaa kuvaa Suomesta kiinnostavana kulttuurimatkailun kohdemaana. Kaikki toimintaohjelman kehittämistoimet ja käytännön toimenpiteet käynnistyivät vuonna 2009. Tietoa ohjelmasta löytyy www.kulttuurivienti.fi -verkkosivuilta.

Toimenpiteiden rahoittamiseksi opetusministeriö osoitti osana kulttuuriviennin kehittämisohjelman toimeenpanoa 400 000 euron määrärahan vuonna 2009. Määrärahasta ministeriö myönsi harkinnanvaraista avustusta 20 hankkeelle. Lisäksi rahoitettiin ohjelman mukaisia tietopohjan ja tilastoinnin vahvistamista tukevia toimia. Opetus- ja kulttuuriministeriön valtakunnallisesta Luovien alojen yritystoiminnan kasvun ja kansainvälistymisen ESR-ohjelmasta vuosille 2007–2013 tuettiin vuonna 2009 kulttuurin matkailullista tuotteistamista edistäviä hankkeita.

Kehittämistyössä mukana olevat työ- ja elinkeinoministeriö ja ulkoasianministeriö edistivät ohjelman toteutumista ottamalla ohjauksessaan huomioon toimenpiteet.

Ohjelman toimeenpanossa pyritään mahdollisuuksien mukaan hyödyntämään myös muita resursseja ja rakenteita. Keväällä 2010 valmistunut selvitys kulttuurimatkailun kehittämiseen sopivista rahoitusohjelmista osoittaa, että kulttuurimatkailun kehittämistä tuetaan periaatteessa monien kansallisten, Euroopan unionin ja kansainvälisten rahoitusohjelmien puitteissa. Selvityksessä kuitenkin todetaan, että ohjelmien käyttö ei välttämättä suju ongelmitta. Kulttuurimatkailun ja sen liiketoiminnallisen kehittämisen merkitystä ei tunnisteta vielä riittävästi.

Seuraavassa on tietoa vuonna 2009 käynnistyneistä toimista ja esimerkkejä opetusministeriön avustusta saaneista alueellisista hankkeista.

Hankekuvaukset:

Kulttuurimatkailun tilastoinnin vahvistaminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti syksyllä 2009 kulttuurimatkailun tilastoinnin vahvistamiseen liittyvät toimet osana kulttuuripolitiikan indikaattorityötä. Tilastokeskuksen kanssa sovittiin muun muassa kulttuurikysymysten sisällyttämisestä vuoden 2010 Rajahaastattelututkimukseen. Aikaisemmin kulttuurikysymyksiä on kysytty vuosina 2005, 2007 ja 2008.

Kulttuurimatkailun valtakunnallinen katto-ohjelma.

Tuotekehitysmallin kehittämiseksi Matkailun edistämiskeskus (MEK) aloitti vuonna 2009 kulttuurimatkailun valtakunnallisen katto-ohjelman valmistelun. Pyrkimys on tukea kulttuuri- ja matkailutoimijoiden yhteistyötä liittyen tuotekehitykseen, myyntiin ja markkinointiin. Ohjelmaa valmistellaan MEKin laatiman kulttuurimatkailun kehittämisstrategia kansainvälisille markkinoille 2009–2013 ohjelman pohjalta. Hanke tukee kulttuurimatkailutarjonnan saamista syksyllä 2009 avattuun maaportaaliin www.visitfinland.com.

Kulttuurin ketju – kulttuurin matkailullinen tuotteistaminen. Kesällä 2009 käynnistyneen hankkeen tavoitteena on edistää kulttuurimatkailun tuotekehitystä sekä kulttuuri- ja matkailutoimijoiden

verkostomaista yhteistyötä. Kohderyhmiä ovat pienet ja keskisuuret kulttuuri- ja matkailualan yritykset ja kulttuurituottajat. Mukana ovat Helsinki, Mänttä, Rovaniemi ja Turku sekä niiden kulttuurikohteet. Hanke rakentaa yhdessä Haaga-Perhon tutkimus- ja kehitysyksikön kanssa kansallisen kulttuurimatkailun laatuohjelman Culture DQN. Yhteistyössä Matkailun ja elämystuotannon osaamiskeskuksen kanssa on luotu www.kulmat.fi -verkkoyhteisö. Kulttuurin ketju kuuluu OKM:n valtakunnalliseen Luovien alojen yritystoiminnan ja kansainvälistymisen ESR-ohjelmaan.

Kulttuuritapahtumien kansainvälinen matkailuhanke. Tapahtumien matkailullisen markkinoinnin edistämiseksi käynnistyi syksyllä 2009 TEM:n osittain rahoittama Finland Festivalin (FF) kansainvälinen matkailuhanke, jolla tavoitellaan ulkomaalaisten festivaalituristien määrän kasvua. Mukana ovat Savonlinnan Oopperajuhlat, Helsingin juhlat, Kuhmon Kamarimusiikki, Tampereen Teatterikesä, Sodankylän elokuvajuhlat, Naantalin Musiikkijuhlat, Turun musiikkijuhlat, Sata-Häme Soi ja Tuusulanjärven kamarimusiikki. Hankkeen kautta festivaalien ulkomaanmarkkinointi nostetaan uudelle, tehokkaammalle ja systemaattisemmalle tasolle. Tärkein tavoite on lisätä ulkomaalaisten kulttuurimatkailijoiden määrää. Sen tueksi tavoitellaan lisääntyvää mediajulkisuutta, entistä kehittyneempää yhteistyötä matkailuelinkeinon kanssa sekä yhä korkeatasoisempien kulttuurimatkailutuotteiden luomista.

Developing Cultural Tourism as a Joint Network in European Capitals of Culture 2011. Hanke on vuoden 2011 Euroopan kulttuuripääkaupunkien, Turun ja Tallinnan, yhteinen kulttuurimatkailuhanke. Tavoitteena on luoda rakenteet, joiden avulla kulttuuripääkaupunkivuotta voitaisiin hyödyntää pitkäkestoisesti matkailussa. Euroopan kulttuuripääkaupunkivuoden tarjontaa pyritään käyttämään maa- ja aluekuvan pysyvässä rakentamisessa sekä yhdistämään kahden Itämeren alueen kaupungin kulttuuritarjonta mielenkiintoiseksi ja korkeatasoiseksi kokonaisuudeksi hyödyntäen molempien alueiden vahvuuksia. Tavoite on vakiinnuttaa yhteistyö ja siirtää toimintamalleja vastavuoroisesti. Hankkeessa etsitään sellaisia palvelumuotoilun keinoja, jotka auttavat rakentamaan kokonaisvaltaisen matkakoke-

muksen ensi-informaatiosta alkaen aina jälkimarkkinointivaiheeseen asti.

Esimerkkejä vuonna 2009 valtionavusta saaneista kulttuurimatkailuhankkeista:

Itä-Lapin elämää elävästi -hanke. Itä-Lapin seutukuntien hanke, joka toteutetaan pilottina Savukoskella ja Kemijärvellä. Kokemusten perusteella toimintaa pyritään laajentamaan koko Itä-Lapin alueelle. Tavoitteena on saada Itä-Lapin alueen matkailua tukevia paikalliseen perinteeseen ja kulttuuriin pohjautuvia ohjelmalveluja sekä niiden tuottajia. Hanke edistää yhteistyötä perinne- ja kulttuurihistorian asiantuntijoiden, paikallisten kulttuuritoimijoiden sekä matkailuyrittäjien välillä. Toimijaverkosto luo ohjelmalveluita, jotka esittelevät alueen historiaa ja perinnettä matkailijoille.

Kulttuuri-Kainuu -hanke. Elias Lönnrot -seuran koordinoima hanke, jonka tavoitteena on luoda kulttuuri- ja matkailuyritysten, kulttuurijärjestöjen ja -laitosten sekä muiden taiteen ja kulttuurin toimijoiden yhteisiä verkostoja. Kulttuurimatkailun kehittämistä pyritään toteuttamaan luomalla verkostoja, toteuttamalla innovaatiotyöpajoja ja yhteistyön avulla Kainuun taide- ja kulttuuriyhdistysten yhteisjärjestön kanssa. Hankkeen yhteydessä on kehitetty tiedotuskanavaksi portaali, johon kootaan tietoa kulttuurimatkailusta.

Kulttuurin matkailullinen tuotteistaminen Suomenlinnassa. Viapori Forum ry:n käynnistämä hanke, jonka tavoitteena on kehittää ja tuottaa kulttuurimatkailutarjontaa ympärivuotisesti Suomenlinnassa. Näin pyritään laajentamaan eri toimijoiden ansaintamahdollisuuksia ja parantamaan heidän työllisyyttään sekä lisäämään suomalaisen, eritoten suomenlinnalaisen, kulttuurin tunnettuutta kotimaisten ja ulkomaalaisten matkailijoiden keskuudessa.

Mikkeli meets Russia -hanke. Etelä-Savossa toteutettu Mikkelin ammattikorkeakoulun koordinoima pilottihanke, joka pyrkii vastaamaan venäläisten matkailijoiden kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelusyntään. Tavoitteena on luoda vuosittain toistuva tapahtumasarja, joka tarjoaa taiteen, kulttuurin ja vapaa-ajan ohjelmaa matkailijoille ja paikalliselle väestölle. Lisäksi pyritään kehittämään kulttuuri- ja

matkailutoimijoiden väliselle yhteistyölle toimintamalli sekä tuottamaan tutkimuksellista tietoa tapahtumatuottamisen prosessista. Hanke toimii myös oppimisympäristönä.

Kulttuuriviennin kärkihankkeet

Kärkihanketuki, kuten muutkin opetusministeriön toimet kulttuuriviennin edistämiseksi, kohdentuu toimialojen hankkeisiin. Se täydentää työ- ja elinkeinoministeriön sekä sen alaisen hallinnon toimia, jotka kohdistuvat liiketoiminnan ja yrittäjyyden kehittämiseen. Kulttuuriviennin kehittämisessä perusteltu tarve ylittää moninkertaisesti opetusministeriön käytettävissä olevat resurssit. Vuonna 2009 kärkihankihakemukset olivat kokonaisuutena yhä perustellumpia ja kunnianhimoisempia. Hakemusten yhteenlaskettu hakusumma oli lähes 7 miljoonaa euroa ja määrärahaa oli 1 940 000 euroa.

Seuraavassa toimijat kuvaavat vuonna 2009 toteutuneita kärkihankkeitaan.

Galerie Anhava osallistui Art 40 Basel -taidemessuille. Messut olivat Galerie Anhavan menestyksekkäimmät koko sen toimintahistorian aikana. Messuilla myytiin 29 Jorma Purasen valokuvateosta, 12 Anne-Karin Furunesin maalausta, 5 Pertti Kekaraisen valokuvaa ja 2 Matti Kujasalon maalausta.

Jorma Purasen teoksia myytiin mm. Euroopan investointipankin kokoelmiin Luxemburgiin ja Nordea Pankin kokoelmiin Norjaan. Anne-Karin Furunesin teos myytiin Fondation Frances -kokoelmaan Ranskaan. Myös Pertti Kekaraisen teoksen TILA (Passage II) myynti Metropolitan Museum of Artiin New Yorkiin vahvistui messujen aikana.

Messuilla solmittiin kontakteja lukuisiin taidealan ammattilaisiin sekä yksityisiin keräilijöihin, ja taiteilijoille esitettiin monia näyttelykutsuja yksityisiin gallerioihin mm. Italiaan, Sveitsiin ja Etelä-Koreaan. Työskentely messuilla syntyneiden kontaktien kanssa jatkuu edelleen. Istanbulin modernin taiteen museo oli kiinnostunut Santeri Tuorin ja Anne-Karin Furunesin teoksista, ja New Yorkin rakennettava World Trade Center on kiinnostunut Santeri Tuorin valokuvaa ja videota yhdistävistä teoksista. Valokuva- ja videotaiteilija Santeri Tuori osallistui erilliseen Art Unlimited -näyttelyyn, joka muodosti itsenäisen ko-

konaisuuden erillään Galerie Anhavan messuosastosta.

Messuille osallistui yli 300 galleriaa 29 maasta ja yli 2 500 taiteilijan teoksia esitettiin tapahtuman aikana. Messuilla kävi yhteensä yli 61 000 vierasta ja 2 800 lehdistön edustajaa. Galerie Anhava oli ainoa messuille osallistunut suomalainen galleria.

ArtArffmanin Business Art -konsepti on dokumenttivalokuvauksen erottuva ja persoonallinen tuotenimi ja toimintamalli, jolla tilaajayritys saa itseltään korkeatasoista valokuvataidetta omiin tiloihinsa viestimään omia arvojaan sekä omalle henkilökunnalleen että vierailijoille.

Tilaajayrityksien Bart Oy:n taiteilijapoolista valitsemat valokuvataiteilijat valokuvaavat yrityksille niitä itsestään taiteellisesti ja sisällöllisesti korkeatasoisia ripustusvalmiita kehystettyjä valokuvateossarjoja, joita tilaajat sijoittavat omiin tiloihinsa, kuten neuvotteluhuoneisiin ja sisääntuloauloihin sekä antavat niitä myös yrityslahjoina. Tilaaja noutaa valmiit valokuvateokset kehystäjältä tai Bart Oy järjestää kuljetuksen neuvoteltujen ja tuotteistettujen toimituspakettien mukaisesti.

Bart vastaa tarpeeseen yhdistää kuvataide ja liiketoiminta kannattavalla tavalla sekä Bart Oy:n sisällä että suhteessa tilaajayrityksiin ilman sisältökompromisseja. Samalla kun Bart kehittää taiteilijan ansaintalogiikkaa ja ammattitaitoa, niin se antaa uudenlaisen, taiteellisen vastauksen yritysten markkinointiviestinnän tarpeisiin auttamalla asiakkaitaan viemään viestinsä perille visuaalisten tarinoiden avulla.

Viime vuonna vuosille 2009–2010 myönnetyllä tuella (20 000 euroa) AA muun muassa palkkasi kansainvälisesti toimivan suomalaisyrityksen, Art-ShortCutin tekemään Bartista kansainvälistä kannattavaa liiketoimintaa. Vuoden 2009 aikana AA ja ASC ovat käyneet intensiivistä kehityssparrausta. ASC on tutkinut myyntikanavia ja kansainvälistymistavoitteita sekä löytänyt hankkeen heikkoudet ja vahvuudet. AA aloitti myös Bartin Venäjän oikeuksien lisensointiprosessin pietarilaiselle Photo Business News -yritykselle muun muassa kääntäen bart.fi-sivut venäjäksi ja kouluttaen Pietarissa yrityksen myyntiä ja sen rekrytoimia valokuvataiteilijoita. AA teetti Benjon Oy:llä USA-tavaramerkkitutkimuksen ja konsultoi sekä Benjon Oy:n että GeoMarkin (USA) kanssa tavaramerkin lisensoinnista. Venäjän tavaramerkki- ja

lissenssisopimusrekisteröinnistä AA konsultoi sekä Benjon Oy:n että Suomalais-Venäläisen kauppakamarin kanssa.

Keväällä 2009 ASC:n kanssa luodun strategisen yhteistyön tuloksena Keksintösäätiö hyväksyi Bartin syksyllä 2009 Tuoteväyläohjelmaansa, minkä tuloksena syntyi hankkeen kansainvälisiä ensiaskeleita varten liiketoimintasuunnitelma ”BART – Yritysviestinnän markkinalla”. Se näyttää että Bart pystyy vastaamaan yritysten tarpeisiin tavalla, johon ei pysty kukaan muu yritysviestinnän markkinoilla.

Strateginen yhteistyö taidemanagointiyritys ArtShortCutin kanssa jatkuu vuonna 2010 kuvataiteen erikoislaatuisen markkinamahdollisuuden takia toteuttaen vuoden 2009 aikana kehitettyä visiota ja liiketoiminnan strategiaa. Osa tätä Keksintösäätiön rahoituksen avulla luotua strategiaa on visio, joka näyttää Bart Oy:n saavuttavan vuonna 2014 poolin, jossa on 120 yritystä ja 60 valokuvataiteilijaa.

FinPron Luovimo-projekti tunnisti Bartin viime vuoden lopulla: AA on hakenut Luovimoon Bartin kansainväliseksi kaupallistamiseksi.

Teatteri Quo Vadiksen vientihanke 2009 piti sisällään esitystoimintaa ulkomailla, yhteistyötä eri maiden teattereiden kanssa sekä konseptimyyntiä. Quo Vadiksen toiminnan ydin on mobiili teatteri – Markku Hoikkalan suunnittelema ja rakentama design-jurttta on jo konsepti sinällään. Sisä- tai ulkotilaan muutamassa tunnissa pystytettävässä jurttassa on istumapaikat 60–90 katsojalle ja se liikkuu maasta toiseen kevyellä kuljetuskalustolla.

Vientiin suunnatun ohjelmiston rungon muodostavat Arktinen Onni -konsepti, Pelastetaan Äiti -konsepti, tanssiteatteriesitys QUO VADIS HAMLET sekä sanaton Objects and Emotions -konsepti.

Vuonna 2009 toteutuivat ulkomailla seuraavat esitykset:

Terve Rostock! -festivaalilla esitettiin Objects and Emotions, QUO VADIS HAMLET, sekä saksankielinen Pelastetaan Äiti, joka jatkoi Volksteatern Rostockin ohjelmistossa festivaalin jälkeen ja vieraili myöhemmin Helsingin Juhlaviikoilla. Moscow Open Book -festivaalia varten Quo Vadis valmisti venäjänkielisen Pelastetaan Äiti -esityksen. Festivaalin kanssa yhteistyössä Quo Vadiksen jurttaan kuratoitiin esityksiä eri puolilta maailmaa. Madridin Diseño Fin-

landes -tapahtumaan Quo Vadis osallistui kolmella esityksellä. Sadasta Quo Vadis -esityksestä yli puolet esitettiin ulkomailla.

Pelastetaan äiti -esityskonsepti myytiin Rostockiin. Siihen kuului näytelmän käännös, ohjaus sekä pukulavastuksen vuokraus Volkstheater Rostockille. Rostockin vierailu poiki alustavan kutsun Berliinin Nordwind -festivaaleille. Moskovan vierailusta teatteri sai alustavan kutsun palata Moskovaan, sekä alustavia pyyntöjä vierailla Pietarissa, Omskissa ja Marintasavallassa. Madridin vierailusta seurasi kutsu palata Madridiin (toukokuussa 2010 toteutuu yhteensä 28 esityksen kokonaisuus), kutsu Santanderin kansainvälisille festivaaleille sekä alustava toive järjestää jurttakiertue Meksikoon.

Vuoden 2009 piti olla valmisteluun keskittyvä, mutta kiinnostus Quo Vadista kohtaan heräsi oletettua nopeammin, ja teatteri joutui keskittämään päävoimavarat ulkomaisiin esityksiin. Quo Vadiksen vierailut toimivat tehokkaana viennin edistäjänä. Vastaavasti pääosa tuloista kohdistui palkkamenoihin, matkakorvauksiin ja majoituksiin. Quo Vadis työllisti vuonna 2009 osa-aikaisesti yhteensä 35 teatterilaista.

Vientihankkeen toteuttaminen jatkuu vuonna 2010. Valmistelemme pitkäjänteistä vastavuoroista yhteistyötä espanjalaisen Teatro Replican ja ranskalaisen Le Panta Théatren kanssa. Suunnitteilla on myös laaja Skandinavian kiertue, johon liittyy konseptimyyntiä.

Zodiak – Uuden tanssin keskuksen kansainvälisen toiminnan tavoitteena on edistää suomalaisen nykytanssin kansainvälistä tunnetuksi tekemistä, vetovoimaa ja vientiä. Laaja kansainvälinen toiminta jakaantuu moneen osa-alueeseen, mm. esitysvientiin, kansainvälisiin yhteistuotantoihin, residenssivaihto-ohjelmiin, kansainvälisiin teoskonsepteihin, promootioon ja verkostoitumiseen.

Vuonna 2009 saadun kärkihanketuen avulla kansainvälistä toimintaa voitiin kehittää suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti. Zodiakin arvot kansainvälisessä toiminnassa ovat sisältötuntemus, taiteilijälähtöisyys, innovatiivisuus, moniarvoisuus ja yhteistyö.

Esitysviennin suurin hanke vuonna 2009 oli yhdessä hollantilaisen Melkweg Theaterin kanssa toteutettu suomalaisen nykytanssin festivaalin Ensilumi/First Snow Amsterdamissa. Kymmenpäiväisessä ta-

pahtumassa nähtiin seitsemän suomalaiskoreografin teoksia Zodiakin kiinnostavimmasta ohjelmistosta viime vuosilta. Lisäksi Zodiak oli mukana Tukholman Dansens Husissa järjestetyssä tanssi- ja videotaidetta esitelleessä näyttelykokonaisuudessa Dans över gränsen tammi-huhtikuussa 2009. Lukuisten suomalaisten media- ja tanssitaitelijoiden teoksia sisältäneen näyttelyn tuottivat Dansens Hus ja Tanssin Tiedotuskeskus yhdessä Zodiakin ja Suomen Tukholman suurlähetystön kanssa.

Esitysvientihankkeiden lisäksi Zodiak organisoii yksittäisten teosten kiertue-esityksiä yhteensä kahdeksassa eri maassa Euroopassa ja Aasiassa.

Esitysviennin pitkän tähtäimen toiminnassa avainrooliin nousevat erilaiset esitysviennin yhteistyöverkostot. Zodiak on mm. mukana 15 maan edustajien muodostamassa Les Repérages -esitysvaihtoverkostossa, jonka kautta suomalaistaiteilijat pääsevät esiintymään vuotuiselle festivaalille Ranskassa. Lisäksi verkoston jokainen organisaatio sitoutuu vierailutamaan ainakin yhden festivaaliesityksen omassa ohjelmistossaan. Vuonna 2009 Suomen edustajana oli Jyrki Karttusen tanssiteos Moves – in order of appearance.

Vuonna 2009 Zodiak myös käynnisti oman yhteistyöverkoston Carolyn Carlsonin Atelier de Paris'n ja zagreblaisen Tala Dance Centerin kanssa. Yhteistyöprojektin suunnittelua jatketaan tulevana vuosina, ja sille haetaan EU-rahoitusta. Atelier de Paris toimii hankkeen päähakijana.

Tanssin kansainvälinen kierrätys tapahtuu nykyään yhä laajemmassa mitassa yhteistuotantoperiaatteella tuottajaverkostoissa. Keskeiset tanssitalot, -festivaalit ja -ryhmät tuottavat ohjelmistojaan partnerisopimuksilla. Zodiakin tavoitteena on tuottaa enenevässä määrin kansainvälisiä yhteisproduktioita painottaen suomalaisten tanssitaiteilijoiden osallistumis- ja työllistymismahdollisuuksia. Vuonna 2009 Zodiak käynnisti kahden kansainvälisen teoksen tuotantojärjestelyt. Deborah Hay Dance Companyn kanssa toteutetaan yhteistuotanto suomalaisille tanssijoille vuonna 2010, partnereina Karttunen Kollektiv ja Helsingin Juhlaviikot. Irlantilaisen Daghdha Dance Companyn kanssa suunniteltiin niin ikään yhteistuotantoa vuodelle 2010.

Zodiakin tavoitteena on olla mukana myös useassa kansainvälisessä vaihto- ja residenssiohjelmassa, jotta taiteilijoille tarjoutuu mahdollisuus taiteelliseen kokeiluun, kehittelyyn ja teosten työstämiseen. Residenssitoiminta on myös tärkeä väylä esitysviennin ja yhteistuotantojen kehittämiseen. Zodiak on mukana kolmessa residenssihankkeessa: vuonna 2007 aloitetussa Suomi–Japani -residenssivaihto-ohjelmassa, vuonna 2010 aloitettavassa saksalais-suomalaisessa residenssiohjelmassa sekä niin ikään 2010 aloitettavassa residenssivaihdossa newyorkilaisen Movement Research -keskuksen kanssa.

Tampereen Teatterikesä -festivaali toimii kansainvälisenä teatterialan kohtaamispaikkana, jossa esitetään laadukkaan ja monipuolisen kansainvälisen ohjelmiston ohella uusimman suomalaisen draaman näytäntövuoden parhaimpia esityksiä ympäri Suomen. Teatterikesä on pitkäjänteisen työn tuloksena opittu Euroopassa tuntemaan suomalaisen teatterin ”tarjottimena”, jonne kansainväliset alan toimijat suuntaavat etsiessään ohjelmistoa teattereihinsä ja festivaaleille sekä ohjattavaksi että käännettäväksi ja yleisölle välitettäväksi.

Tampereen Teatterikesä tekstitti vuonna 2009 opetusministeriöltä saamansa tuen turvin englanniksi neljä festivaalilla esitettyä suomenkielistä nykynäytelmää. Tekstitykset kattoivat 25 % festivaalin kotimaisesta pääohjelmistosta, jossa esityksiä oli kaikkiaan 16. Mukana oli näiden neljän lisäksi viisi alkuperältään ei-suomenkielistä tekstiä, sanatonta teatteria, tanssiteatteria ja avoin näytelmäharjoitus. Muista kotimaisista jaettiin englanninkieliset synopsikset sekä yleisölle että vieraille.

Esitysten käännöstyö ja tekstitys vaativat sekä teknisiä- että henkilöstöresursseja. Suomalaisten näytelmien kiinnostavuus ulkomailla on osoittanut, että tehty työ on tuottanut tulosta; edellä mainituista neljästä tekstitetyistä esityksestä kuten myös muista kotimaisista esityksistä herätti kiinnostusta ja sai kutsuja ulkomaille mm. Mika Myllyahon Kaaos, Bengt Ahlforsin Mies, joka kieltäytyi käyttämästä hissiä ja Maria Kilven Harmin paikka sekä Tanssiteatteri MD:n Rafael, (koreografia Mari Rosendahl) ja Anatomia Lear -työryhmän Anatomia Lear (ohj. Mikaela Hasan).

Festivaali on virallisten ja epävirallisten tapaamisten foorumi, verkostoitumisen ideaali paikka. Verkostoituminen on pitkäjänteistä työtä, jota tehdään Teatterikesän aikana ja muilla kansainvälisillä teatterifestivaaleilla, esitysten valintamatkoilla sekä teatterialan tapaamisissa. Näiden matkojen avulla johtoryhmä pystyy luomaan kontakteja ulkomaisiin teatterintekijöihin ja ammattilaisiin ja tekemään tunnetuksi suomalaista teatteria ja teatterintekijöitä.

Yleisöltä ja vierailta saatu positiivinen palaute sekä suomalaisten näytelmien ja tekstien kysyntä ulkomaille on osoittanut, että Teatterikesä on todella näköalapaikka ja väylä Eurooppaan ja laajemmallekin. Jotta tämä väylä entisestään vahvistuu ja vakiintuu, vaatii se vuosittaisia ponnisteluja. Opetusministeriön tuen turvin tämä on ollut mahdollista.

Ab Interprod Oy on suomalainen kulttuurialan yritys, joka on erikoistunut sekä kotimaisen, että ulkomaisen viihteen, esittävän taiteen, elokuvien ja televisio-ohjelmien kokonaiskonseptien ja tuotteiden tuotantoon, markkinointiin, myyntiin ja lisensointiin. Palvelua tarjotaan koko maailmassa taiteilijoiden, kirjailijoiden, esiintyjien ja tuottajien toimeksiannosta. Interprod tarjoaa konsultointia ja palvelujaan oikeuksien hallintaan, tuotteiden kehitykseen, tuotteistamiseen, tuotantoihin, kumppaneiden ja rahoituksen etsintään laadukkaille ja tuottaville kulttuurituotteille, jotka sopivat vientiin.

Vuonna 2007 aloitettua työtä vietiin vuonna 2009 vahvasti eteenpäin. Esittävien taiteiden puolella voidaan mainita Theatre Mogulin kanssa aloitetut yhteistuotantona toteutetun Luolamies-esityksen järjestelyt Venäjällä. Elokuva- ja tv-aloilla Interprodilla on nyt mielenkiintoinen lista lyhyt- ja dokumentti-elokuvia, joita yritys edustaa. Tv-formaattipuolella yritys on mukana kehittämässä kahta todella mielenkiintoista kansainvälistä mitaa täyttävää projektia.

Hankkeen keskeisenä tavoitteena on ollut löytää yritykselle tarvittavan kattavat kanavat vientituotteiden jakeluun ja vahvistaa yhtiön osaamista varsinkin elokuvien ja tv-konseptien viennissä. Alan uudenlaisena yrittäjänä Suomessa Interprod pyrkii hankkeen myötä rakentamaan tunnettuuttaan, verkostoitumaan ja avaamaan kanavat laadukkaalle kulttuuri-vennille.

Yritys pyrkii tulevaisuudessa olemaan eurooppalaisella tasolla kilpailukykyinen ja merkittävä mielenkiintoisten sekä laadukkaiden tuotteiden välittäjä ja siten pitkällä tähtäimellä kannattava ja työllistävä liiketoiminta. Interprod pyrkii kehittymään hyväksi suomalaiseksi edustuskumppaniksi suomalaisille vientituotannoille sekä uudeksi kumppaniksi Euroopan sisäisten markkinoiden tuottamien tuotteiden vaihtoon ja täten kotimaiseksi vaihtoehdoksi muille alalla toimiville kansainvälisille yrityksille.

Fullsteam Records Oy:n kansainvälistymis- ja kehityshankkeen taustalla oli se, että vuonna 2008 musiikkiviennin markkina-arvo laski, mutta ulkomailta tulleet artistirojalit kasvoivat. Tämä tarkoittaa sitä, että suomalaisten artistien levyjä myydään enemmän kuin koskaan ennen, mutta rahat tuloutuvat Suomen ulkopuolelle.

Fullsteam Records & Agencyn kansainvälistymishankkeen tavoitteena on

- luoda Fullsteamille ja sitä kautta myös muille suomalaisille musiikkialan yrityksille malli, jonka avulla ulkomaan levy-, keikkamyyn- ja kustannustoiminnasta saatava raha tuloutuisi suoraan Suomeen ja suomalaisille yrityksille
- yritys saavuttaa erinomaisen osaamisen kansainvälisen musiikkiviennin alueelta ja vakiinnuttaa asemansa kansainvälisenä toimijana, joka on kiinnostava yhteistyökumppani sekä kotimaisille ulkomaisille artisteille maailmanlaajuisesti
- kartuttaa osaamista niin kansainvälisen markkinoinnin, manageri- ja julkaisutoiminnan sekä ohjelmamyyntin puitteissa.

Hankkeen avulla saavutettuja tuloksia:

- Disco Ensemble siirtyi yhtiön omaan hallintaan (levyt, management, keikkamyyn, merchandise, kustannus) maailmanlaajuisesti. Aiemmin yritys oli lisensoitu Universal Musicille kansainvälisesti.
- Fullsteam solmi yhteiskustannussopimuksen ja aloitti konkreettisesti yhteistyön globaalin mutta riippumattoman Air Chrysalis Scandinavia -kustannusyhtiön kanssa, jonka kautta Fullsteam saa maailmanlaajuisen hallinnon kustannustoiminnalleen ja saa suorat kontaktit kansainvälisiin tuotantopäälliköihin. Täten myös

osa kustannusosuuksista saadaan tuloutettua Suomeen ja edelleen käytettyä artistien uran edistämiseen.

- Yhtiö sopi uusia jakelusopimuksia mm. Espanjaan, Norjaan ja Venäjälle sekä teki lisenssisopimuksia mm. Japaniin ja Iso-Britanniaan. Fullsteamin artistit kiersivät vuonna 2009 yhteensä n. 20 eri maassa.
- Yhtiön toiminta on noteerattu kansainvälisissä tapahtumissa sekä mediassa laajasti, ja yhtiön hallituksen puheenjohtaja Juha Kyyrö oli myös ehdolla ”vuoden uudeksi johtajaksi” Lontoossa keväällä järjestetyssä International Live Music Conference -tapahtuman palkintogaalassa.

Suomalainen animaatio on vahvasti kansainvälistymässä. Animaatioalalle kansainvälinen toiminta on elinehto. Ilman sitä animaatioala ei voi kasvaa tai vakiintua merkittäväksi elinkeinoksi pienen yleisön maassa.

Vuosi 2008 oli päättynyt suomalaisanimaatioiden kannalta ennennäkemättömän juhlavissa merkeissä. Joulukuun ajan Pariisissa Champs-Élyséesin varrella nähtiin suomalaisen animaatiohahmon, pienen Niko-poron kuvia. Niko, le Petit Renne oli menestys Ranskassa. Se saavutti yli 650 000 katsojaa, mikä on muulle kuin ranskalaiselle tai amerikkalaiselle elokuvalla ja koko perheen elokuvalla suuri saavutus. Animaation ranskalaislevittäjä Bac Filmsin Roch Lener palkittiin Cartoon Movie Tributes -palkintojen jaossa maaliskuussa 2009 Vuoden animaatiolevittäjänä. Lener jäikin monien muiden lailla anelemaan elokuvalla jatko-osaa. Tästä syntyi päätös alkusyksyllä 2009.

Ranskan menestys oli vasta alkusoittoa yli sataan maahan myydylle poroanimaatiolle.

Jouluna 2009 elokuva sai merkittävät Euroopan ensi-illat Saksassa ja Espanjassa. Saksassa markkinointiin panostettiin Ranskaakin laajemmin ja siellä Niko - Ein Rentier hebt ab saavutti 723 737 katsojaa. Vuoden 2009 loppuun mennessä Nikosta tuli kaikkien aikojen katsotuin suomalainen teatterielokuva. Huhtikuussa 2010 arvioidaan Nikon teatteriesityksien saavuttaneen reilusti yli 3 miljoonaa katsojaa. Kun tähän lisätään Yhdysvalloissa tv-levityksessä tavoitetut katsojat (7 600 000 ensi-illoissa, pikauusinoissa 800 000), Nikon on nähnyt paitsi

suomalaisittain myös eurooppalaisittain uskomaton joukko ihmisiä eri maista. Piraatteina elokuva on levinnyt myös kolmansiin maihin ja kasvaviin talouksiin Indonesiaa ja Etelä-Amerikkaa myöten.

Yhden elokuvan menestys on kannustanut muita tuotantoyhtiöitä toimimaan ja lähtemään maailmalle. Nikoakin isommilla tuotannoilla. Näistä pitkään tuotannossa on ollut Epidem ZOTin 3D-elokuva Maaginen kristalli, johon liittyvä 2D-tv-sarja Red Caps on ennakkomyyty 10 maahan. Saksassa sarja nähdään RTL2 -kanavalla ja Italiassa sen näyttää RAI. Uusi tuotantoyhtiö NDFC Helsinki on aloittanut syksyllä 2009 ennakkovalmistelut kolmesta pitkästä animaatioelokuvasta ja ohjaajaksi on kiinnitetty toinen Nikon ohjaajista Kari Juusonen. Trilogia perustuu Kalevalan tarinoihin.

Kansainvälinen taloudellinen tilanne ei ole voinut olla heijastumatta myös joihinkin animaatiotuotantoyhtiöihin. Mainostulojen väheneminen on rasittanut jonkin verran pääkaupunkiseudun nimi-yhtiöitä. Pienemmille yhtiöille ankarampi kilpailuttaminen on tuonut myös uusia asiakkaita ja niitä lama on siten päinvastoin hyödyttänyt. Uutta tuloa ovat tarjonneet elokuvateattereihin tilatut stereomainoselokuvat.

Svenska Teaternin tuotantoja vienti yritys ACE-Production sai 35 000 euroa tukea vuonna 2009 kolmannen SPIN version ja Muumipappa ja Meri tuotantojen valmistelua varten Shanghaissa, Kiinassa. Tuotannot toteutetaan 2010 Shanghaissa yhteistyössä Shanghai Dramatic Arts Center (SPIN) sekä East Children Arts Group (Muumipappa ja Meri) joiden kanssa solmittiin yhteistuotanto sopimuksia vuonna 2009. Tuotannot saavat ensi iltansa toukokuussa 2010 ja on suunniteltu siirrettäväksi EXPO alueelle Suomipäivän yhteydessä 27.5.2010.

2. Kehittämistoimenpide: Klustereiden ja verkostojen vahvistaminen

Taiteen tiedotuskeskusten kulttuuriviennin hankkeet

Musiikin, teatterin, kirjallisuuden, kuvataiteen, tanssin ja sirkuksen tiedotuskeskukset sekä Suomen museoliitto, Suomen elokuvasäätiö, Design Forum Finland, MUSEX, FAVEX ja Neogames ovat olleet strategisina kumppaneina mukana kulttuuriviennin kehittämisohjelman toimenpanossa alusta lähtien laatimalla ja toteuttamalla oman alansa vientistrategioita. Tiedotuskeskusten, kulttuurin toimialajärjestöjen ja kulttuurin alan vientiorganisaatioiden edustajia on aktiivisesti mukana kulttuuriviennin valmisteluryhmän työssä.

Seuraavassa taiteen tiedotuskeskukset, kulttuurin toimialajärjestöt ja kulttuurin alan vientiorganisaatiot esittelevät toimintaansa kulttuuriviennin edistämiseksi vuoden 2009 aikana.

Design Forum Finland (DFF) on edistänyt kulttuurivientiä toteuttamalla lukuisia hankkeita yhteistyössä Suomen edustustojen ja ulkomailla toimivien kulttuuri-instituuttien kanssa.

Snowball/Finnish-Chinese Design Industry -tapahtuma kokosi 3.–5.11.2009 Shanghaihin runsaasti sekä Kiinan markkinoista kiinnostuneita suomalaisia muotoilijoita ja muotoiluyrityksiä että kiinalaisia muotoilualan ja median edustajia. Snowball Shanghai oli osa pidempiaikaista prosessia, jonka pyrki-

myksinä on luoda yhteyksiä suomalaisten ja kiinalaisten muotoilualan toimijoiden välille, vahvistaa suomalaisten yritysten liiketoimintamahdollisuuksia ja lisätä suomalaisen muotoilun näkyvyyttä Kiinassa. Tavoitteena oli myös konkretisoida Shanghai World Expo 2010 tuomia mahdollisuuksia suomalaisille muotoiluyrityksille.

Tapahtuma sai runsaasti kiitosta niin suomalaisilta kuin kiinalaisilta: monipuolinen ohjelma ja seminaarin hyvin valitut aiheet ja puhujat koettiin antoisiksi ja kiinnostaviksi. Seminaarin aikana syntyi jo suomalais-kiinalaisia yhteistyöprojekteja. Syntyneitä kontakteja ja yhteistyötä jatketaan ja hyödynnetään jatkossa, varsinkin vuoden 2010 World Expo -tapahtuman aikana. Tapahtuma sai runsaasti medianäkyvyyttä ja lisäksi Kiinan merkittävä laajalevikkoinen Surface Magazine antaa seminaarille Best Creative Design Event Award 2009 -palkinnon.

Snowballin toteuttivat yhteistyössä Design Forum Finland, Finpro/Finland at World Expo 2010 Shanghai China, Greater Helsinki Promotion sekä Lychee Productions. Suomen Shanghain pääkonsulaatti ja Suomen Pekingin suurlähetystö olivat mukana hankkeessa ja tapahtuman mahdollistamiseen osallistuivat myös työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö ja ulkoasiainministeriö.

The Finnish Creative: Design and Architecture (Suomen arkkitehtuuria 0607 & Muotoilu ja hyvä elämä), Pietarin Kuvanveistomuseo, Venäjä, 3.4.–3.5.2009.

Pietarissa toteutettu näyttely toi esille ajankohtaista suomalaista arkkitehtuuria ja muotoilua. Yhdistävän teeman alle oli kerätty monipuolinen otanta kiinnostavimpia ratkaisuja alueilta, jotka vaikuttavat elämän laatuun lapsuudesta vanhuuteen. Näyttely esitteli paitsi arkkitehtien ja muotoilijoiden suunnittelua myös suomalaisten yritysten tuoreinta osaamista uusien teknologioiden, liiketoimintamallien ja innovatiivisten suunnittelualueiden risteyskohdista.

Hanke toteutettiin yhdessä Suomen rakennustaiteen museon, Pietarin kuvanveistomuseon, Suomen Pietarin pääkonsulaatin ja opetusministeriön kanssa. Avajaisten yhteydessä järjestettiin suomalais-venäläinen seminaari, jossa käytiin läpi muotoilun ja arkkitehtuurin esimerkkejä alan asiantuntijoiden johdolla. Suomesta puhujina olivat Taideteollisen korkeakoulun rehtori Helena Hyvönen, arkkitehti Teemu Kurkela JKMM –arkkitehdeistä ja muotoilija Ilkka Suppanen.

Cool Dozen+ -näyttely esitteli suomalaista tuoli- ja tekstiilisuunnittelun evoluutiota – sen lähihistoriaa, ikoneja ja nuorten nousevien tähtien uusia ideoita. Cool Dozen+ -koosteessa oli yhteensä 22 suunnittelijan/suunnittelijaryhmän töitä. Alkuperäinen ”viileä tusina” Cool Dozen kiersi vuosina 2006–2007 Kanadassa ja Kiinassa. Vuonna 2008 näyttelyä täydennettiin uusilla tuotteilla Ranskan kierrolle, josta se siirtyi Italiaan ja Turkkiin.

Toinen luonto -näyttely, joka valotti muotoilun suhdetta luontoon, järjestettiin Budapestin Design Weekin yhteydessä Budapestin taideteollisuusmuseossa yhteistyössä Finnagoran, Museum of Applied Artsin ja WAMP Budapest Design Marketin kanssa ja Suomen Budapestin suurlähetystön kanssa.

Design Forum Finland toteuttaa 29.10–7.11.2010 laajamittaisen suomalaisen muotoilun vientihankkeen HIRAMEKI Design x Finland Tokiossa yhteistyössä Suomen Japanin instituutin ja Living Design Center Ozonen kanssa. Hankkeen suunnittelu aloitettiin vuoden 2009 alussa. Vuoden aikana on mm. suunniteltu ja varmistettu hankkeen rahoituspohjaa

sekä kiinnitetty osallistujia ja vahvistettu toimijoiden välistä yhteistyötä.

HIRAMEKI- hankealustan kautta tuetaan suomalaisten muotoiluyritysten pääsyä ja jo olemassa olevaa läsnäoloa Japanin markkinoilla. Työkaluna hankkeessa käytetään matchmaking-toimintamallia. Tavoitteena on avata muotoiluyrityksille uusia jakelukanavia sekä vahvistaa jo olemassa olevia jakelukanavia ja yhteistyösuhteita. DFF on kolmen Tokioon suuntautuneen suunnittelu- ja kontaktointimatkan aikana luonut suhteita ja aktivoinut mm. useita tavarataloja, select shoppeja ja maahantuoja. Muotoiluyrityksille ja muotoilijoille potentiaalisten kumppaneiden ja asiakkaiden kartoittamiseen kiinnitetään japanilainen konsulttiyritys Team CK.

Suomalaisen muotoilun näkyvyys mediassa oli edelleen kasvussa niin kotimaassa kuin kansainvälisesti vuonna 2009. Loppuvuotta kohti kiinnostus lisääntyi mm. syyskuisen Helsinki Design Weekin ja Habitaren sekä erityisesti World Design Capital 2012 -voiton myötä, joka julkistettiin 25.11.2009.

Kansainvälinen mediapalvelu (vierailujen räätälöinti ryhmille ja yksittäisille toimittajille, uutisointi ja materiaalipalvelut) oli kuluneen vuoden aikana edelleen DFF:n tiedotuksen keskeisiä toimintoja. Muutama vuosi aiemmin Design Forumin vieraana ollut Financial Timesin toimittaja raportoi How to Spend -liitteessä laajasti suomalaisesta muotoilusta Design Forumin Ranskan ja USA:n vientiprojektien pohjalta. Design District Helsinki kiinnosti edelleen yleisesti kansainvälistä mediaa sekä lehdistövieraita. DFF:n tiedottajan organisoimaan Habitare ja Helsinki Design Week -pressiohjelmaan osallistui syyskuussa yli 70 kansainvälisen median edustajaa, joukossa myös alan näyttelykuraattoreita mm. Brasiiliasta, Espanjasta, Belgiasta ja Italiasta.

Finnish Design Yearbook 08-09 julkaisun jake-lua jatkettiin kansainvälisesti vuoden 2009 aikana. Myynnin lisäksi jakelu kattoi myös tärkeimmät kansainväliset muotoilumessut ja -tapahtumat, design-lehtien päätoimittajat ja muotoilualan vaikuttajat. Kirjan jakelu on kattanut lähes 40 maata.

Näyttelyvaihtokeskus Framen tehtävänä on suomalaisten kuvataiteilijoiden kansainvälisten yhteysien laajentaminen. Tässä tarkoituksessa se jakaa myös kuvataiteen kansainvälistymistä tukevia apurahoja. Haettavina olevien projektipurahojen turvin tuettiin 219 000 eurolla yhteensä 130 hanketta eri puolilla maailmaa. Yhteistyönäyttelyjä ja -projekteja, joissa oli mukana 74 suomalaista taiteilijaa, järjestettiin Cadizissa Espanjassa, Budapestissa, Moenissa Tanskassa, Riikassa, Moskovassa, Tallinnassa, Norrtäljessä ja Helsingissä.

Näistä merkittävimmät olivat Ludwig Museumissa Budapestissa järjestetty Arctic Hysteria, joka tuotettiin yhdessä New Yorkin MoMA:n osaston P.S.1:n ja Suomen taiteilijaseuran kanssa. Menestys oli myös Tanskassa Moenissa järjestetty Rene Blockin kuratoima Fly Me to Moon, jonka teoksista pääosa päätyi istanbulilaisen pankin taidekokoelmaan, joka myöhemmin avataan yleisölle, sekä saksalaiseen yksityiskokoelmaan.

Biennaaleihin valituille 20 suomalaistaiteilijalle osoitettiin tukea Kairossa, Venetsiassa, Ateenassa, Pekingissä, Mossissa Norjassa, Moskovassa ja Echigo-Tsumarissa Japanissa. Venetsian 53. biennaalissa FRAME toteutti Nykyaikaisen museon Kiasman kanssa Suomen paviljongin näyttelyn Suomen käyttöön uudelleen siirtyneessä ns. Aalto-paviljongissa sekä osallistui pohjoismaisten yhteistyökumppaneiden kanssa Pohjoismaisen ja Tanskan paviljonkien yhteisnäyttelyyn.

Taiteilijaresidenssiohjelmissa 13 taiteilijan työskentelyä tuettiin Sydneyssä, Amsterdamissa, New Yorkissa, Tokiossa, Rio de Janeirossa ja Sao Paulossa, Farrerassa Espanjassa, Istanbulissa, Soulistsa, Dublinissa, Frankfurtissa ja Lontoossa. Suomenlinnan kuraattoriresidenssiohjelmaan kutsuttiin kuusi kansainvälistä asiantuntijaa näyttely- ja julkaisuhankkeiden toteuttamiseksi Lontoossa, Lagosissa, Montrealissa ja Bostonissa. Lisäksi Suomeen kutsuttiin 25 muuta kansainvälistä asiantuntijaa. Framework: The Finnish Art Review -taidelehden numerot 10 ja 11 toteutettiin näyttelyiden yhteyteen.

Suomalaisen kirjallisuuden tiedotuskeskus FILIn toimintavuoden painoalueita olivat kääntäjien tukeminen, kansainvälisten kustantajakontaktien syventäminen ja monipuolistaminen sekä suurhankkeisiin, Salon du Livre 2011 ja Frankfurtin kirjamesseen 2014, valmistautuminen. Books from Finlandin siirtyminen nettilehdeksi oli myös keskeinen hanke.

Vuoden 2009 aikana

- osallistuttiin Lontoon, Tokion, Göteborgin, Frankfurtin ja Moskovon kirjamesseille omalla osastolla sekä vierailtiin Pietarin ja Pekingin kirjamesseilla
- järjestettiin ensimmäinen International Editors' visit 10 kansainväliselle kustantajalle
- toteutettiin tietokirjallisuuden vientiseminaari, sarjakuvan vientiseminaari ja keskustelutilaisuus kirjallisuuden vientiverkoston perustamisesta
- järjestettiin suuri saksalainen kustantaja- ja kääntäjätapaaminen Münchenissä yhteistyössä Literaturhaus Münchenin kanssa ja hanketta tukeva laaja toimittajavierailu Suomeen, hanke pohjusti vuonna 2010 toteutettavaa suurtahtumaa Kaksinkertainen-Dubbel-Dobbel, Suomi teemamaana literaturhaus.net-verkoston puitteissa saksankielisessä Euroopassa
- Impressions d'Europe, suuri ruotsalais-suomalainen kirjallisuustapahtuma Nantes'issa oli myös vuoden tärkeitä tapahtumia.

Kaikkiaan FILIn apurahoilla tuettiin yhteensä 432 (372) hanketta. Vuonna 2009 (tilanne 18.1.2010) julkaistiin 179 (199) suomalaisen kirjallisuuden käännöstä yhteensä 35 (32) eri kielellä. Noin 57 % julkaistuista nimikkeistä oli saanut FILIn-tukea.

Tiedotuskeskus osallistui 94 (111) koti- ja ulkomaisen tilaisuuden järjestämiseen. Keskus tuki myös 200 (274) kirjailijan, kääntäjän, kriitikon, tutkijan ja muun kirja-alan toimijan työmatkaa.

Tiedotuskeskus teki opetusministeriölle esityksen vuoden 2009 kääntäjäpalkinnon myöntämisestä

FT, kääntäjä Ljudmila Braudelle ja kääntäjä Anna Sidorovalle. Kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin ojensi heille 10 000 euron palkinnon Smolnassa.

FILI toteutti kolme kääntäjäseminaria: suurseminaarin saksantajille Münchenissä, seminaarin nuorille tansantajille ja toisen kaikille tanskaksi kääntäville

le. Jälkimmäinen seminaari toteutettiin Tanskalais-suomalaisen kulttuurirahaston tuella ja yhteistyössä Kööpenhaminan yliopiston kanssa. Tokion kirjamesuille tuotettiin kolmannen ja viimeisen kerran oma osasto teemana lasten- ja nuortenkirjallisuus. Messujen yhteydessä järjestettiin yhteistyössä Suomen Tokion instituutin kanssa kääntäjätapaaminen.

Vuoden aikana Suomessa kävi työmatkalla kaikkiaan 42 (28) kääntäjää, heitä suuri osa osallistui kääntäjäseminaareihin.

Toimintavuoden aikana FILIssä hoidettiin neljää erillishanketta. Lasten- ja nuortenkirjallisuuden erillishanke Muumilaaksosta Austraasiaan herätti edelleen runsaasti kiinnostusta maailmalla. Tokion ja Pekingin kirjamesseilla kerrottiin hank-keesta, erityisesti painatustuesta lasten kuvakirjoille. Suomalainen tietokirjallisuus maailmalle -hanketta jatkettiin Koneen säätiön apurahan ja OPM:n tuen turvin. Tietokirjallisuutta esiteltiin erityisesti Lontoon, Göteborgin ja Moskovon kirjamesseilla. Lisäksi järjestettiin tieto- ja tieteellisen kirjallisuuden vientiseminaari, joka kiinnosti noin 40 alan ammattilaista. Käännöstukea voitiin myös myöntää kansainvälisille hankkeille aikaisempaa enemmän.

Suomalainen sarjakuva maailmalle -hanke sai toisen vuoden rahoituksen opetusministeriöltä. Sarjakuvan kääntämistä muille kielille tuettiin niin ikään aikaisempaa enemmän. Hankkeen puitteissa tuettiin suomalaisten sarjakuvataiteilijoiden vierailuja festivaaleihin ja tapahtumiin Pietarissa, Berliinissä, Bolognassa, Moskovassa, Ljubljanassa ja Pariisissa sekä tuotettiin tapahtumia tukevaa tiedotusmateriaalia. Helsingin kirjamessejen yhteydessä järjestettiin ranskalainen kustantajavierailu ja seminaari sarjakuvaviennistä.

Suomen museoliiton kansainvälinen toiminta vuonna 2009 on noudattanut Museoalan kulttuurivientistrategian kirjauksia (2007). Museoliitto on edustettuna Kulttuuriviennin valmisteluryhmässä, Kulttuuriviennin tukiverkostossa 2007–2012 sekä Kulttuurin ketju -kulttuurin matkailullinen tuotteistaminen -hankkeen ohjausryhmässä.

Kansainvälisiä yhteyksiä on edistetty osallistumalla aktiivisesti museoiden väliseen yhteistyöhön ja yhteistyön kehittämiseen kansainvälisissä verkostoissa.

Vuoden aikana on osallistuttu aktiivisesti kansainvälisen museoliittojen verkoston NEMOn hallitus-työhön ja muuhun toimintaan. Osallistuttiin myös EMYAn Euroopan vuoden museo -kilpailun pääta-
pahtumaan ja palkintojenjako-tilaisuuteen Turkissa ja pidettiin yllä pohjoismaisia suhteita osallistumalla yhteispohjoismaisen Malmössä ja Kööpenhaminassa pidettyyn museokonferenssin valmisteluihin. Yhteyksiä Viroon jatkettiin asiantuntijavaihdon merkeissä. Museoalan kansainvälisiä yhteyksiä edistettiin yhteistyössä ICOM – Suomen komitea kanssa ja tuettiin Suomessa järjestettäviä alan kansainvälisiä konferensseja.

Suomen museoliitto tuotti museoiden kansainvälisen näyttelytoiminnan tueksi vientinäyttelyiden opaskirjan Näyttelyviennin ABC, joka antaa käytännön ohjeita kulttuurivientiin liittyvään kansainväliseen näyttelytoimintaan. Vuoden 2009 koulutustarjonta sisälsi Museoliiton strategian mukaisesti museoiden viennin ja kansainvälistymisen toimintaedellytysten vahvistamista, kulttuurivaihtoon liittyvän osaamisen kehittämistä sekä näitä edistävien verkostojen luomista. Museoliitto järjestää myös säännöllisiä neuvotteluja kansainvälistä näyttelyvientiä harjoittavien suomalaisten museoiden kanssa yhteisten kulttuurivaihtoon liittyvien kysymysten käsittelemiseksi.

Museoliitto toteutti yhdessä ulkoministeriön viestintä- ja kulttuuriosaston kanssa eurooppalaisten museoalan lehtien show case -tapahtuman Suomessa kesäkuussa 2009. Yhdeksän keskeisen eurooppalaisen museoalan aikakauslehden toimittajaa tutustui suomalaisiin museoihin, museoalan osaamiseen, uusiin toimintamalleihin ja uuteen museoarkkitehtuuriin. Toimittajat ovat kirjoittaneet ko. lehdissä vierailukohteista ja tiedotusyhteistyö jatkuu vuonna 2010. Yhteistyötä VisitFinland-portaalin kanssa on jatkettu tiedottamalla näyttelyistä ja museoista sekä ulkomaalaisille turisteille että matkailualan toimijoille. Museoliitto on jäsenenä Euroopan Komission rahoittamassa eTENohjelmaan kuuluvassa Euromuse.net-portaalissa, joka tarjoaa ajantasaista tietoa eurooppalaisten museoiden tärkeimmistä näyttelyistä.

Museoliitto on taiteen tiedotuskeskusten yhteistyökumppani, pitää yhteyksiä Suomen Kulttuuri-instituutteihin ja osallistuu niiden neuvottelupäiviin. Museoalaa informoidaan säännöllisesti

kulttuurivientihankkeen ajankohtaisista asioista Museo-lehdessä, Julius-jäsentiedotteessa ja Museoliiton verkkosivuilla. Suomalaiset museot järjestivät 50 näyttelyä ulkomailla vuonna 2009.

Museoliitto kannustaa museoalan ammattilaisia kansainväliseen vaihtoon ja liikkuvuuteen, osallistumaan kansainvälisten kokousten järjestämiseen ja tukemaan osallistumisia ulkomaisiin tapahtumiin.

Esimerkkeinä museoiden kansainvälisestä toiminnasta:

- Ateneumissa esillä ollut Picasso-näyttely on esimerkki suomalaisen museoalan kansainvälisten suhteiden ja näyttelyvaihdon pitkäjänteisen työn tuloksista.
- Helsingin kaupungin taidemuseon yhteistyöstä venäläisten museoiden kanssa oli tuloksena Tennispalatsiin toteutettu näyttely Kauneuden pauloissa – mestariteoksia Tretjakovin gallerian kokoelmista. Venäjä-sarjassa on aiemmin nähty kaksi laajaa näyttelyä.
- Alvar Aalto -museo, Design-museo ja Suomen rakennustaiteen museo harjoittavat perinteisesti laajaa näyttelyvientitoimintaa. Kuntsin taidemuseo, Tampereen museot ja Turun taidemuseo ovat myös toimineet aktiivisesti kansainvälisen näyttelyvaihdon piirissä.

Teatterin vientihankkeet suuntautuivat vuonna 2009 erityisesti tiedotuskeskuksen painopistemaihin Saksaan ja Venäjälle sekä USA/Kanada-hankkeeseen Find a Fine Finnish Play.

Teatterin tiedotuskeskuksen hallinnoimat suuret EU-rahoitteiset hankkeet Seeds of Imagination kehittää Venäjä-vientiä ja verkostoitumista, PRAC-TICS taiteilijoiden kansainvälistä liikkuvuutta ja verkottumista sekä ESR-rahoitteinen TAIVEX välittäjäportaan kansainvälistä osaamista ja vientitaitoja.

Tiedotuskeskus on edelleen panostanut voimakkaasti näytelmäviennin edistämiseen yhteistyössä Nordic Drama Cornerin ja Suomen Näytelmäkirjailijaliiton kanssa. Partnereina eri maissa on ollut kulttuuri-instituutteja, lähetystöjä, teattereita ja festivaaleja. Tuloksia on saavutettu. Suomalaisen näytelmien ensi-iltojen määrä ulkomailla vuonna 2009 nousi 36:een, minkä lisäksi luentateatteriesityksiä oli 28.

Volkstheater Rostock oli nimennyt näytäntövuoden 2008–2009 suomalaisen teatterin teemavuodeksi EinNorden – Kohti pohjoista. Seitsemän saksankielistä ensi-iltaa tutustuttivat rostockilaiset suomalaisen teatteriin. Rostock-yhteistyö huipentui Rostockissa järjestettyyn Suomi-viikkoon ”TERVE!” 15.–19.4.2009. Kuvataidetta, kirjallisuutta, musiikkia ja teatteria esiteltiin TINFO:n, Suomen Berliinin suurlähetystön ja Berliinin Suomen instituutin tuella.

TINFO käännätti projektia varten näytelmiä ja toimitti FINNISCHES THEATER -lehden, joka jaettiin 3000 kappaleen painoksena saksalaisiin, itävaltalaisiin ja sveitsiläisiin teattereihin.

Stückemarkt Berliinissä valitsi Sofi Oksasen näytelmän Puhdistus kilpailusarjaan ja tuotti näytelmää lukuteatteriesityksen, jota TINFO tuki osarahoituksella.

Berliinin Nordwind -festivaalilla nähtiin Sisuteatteria, suomalaisesityksiä ja lukuteatteria: Smeds Ensemblen Tuntematon sotilas, Mental Finland ja Cherry Orchard videosityksinä ja Sad Songs from the Heart of Europe sekä The Wanderer (Houkka Brothers) elävinä esityksinä. Smeds osallistui tapahtumaan kertoen tuotannoistaan. Mika Myllyahon Paniikki ja Kaaos nähtiin workshop-esityksinä. Festivaalin kanssa sovittiin, että vuoden 2011 festivaalit järjestetään Suomi-painotteisena.

StudiobühneKölnin johtajan Dietmar Kobboldtin kanssa sovittiin suomalais-saksalaisesta yhteistyöstä vuoden 2010 Theaterszene Europa festivaali Kölnissä. Haku sopivien teatteriryhmien löytämiseksi julkaistiin syksyllä 2009.

TINFO on ollut mukana kolmivuotisessa Pohjoismaiden lähetystöjen Kanadassa käynnistämässä näytelmien vientihankkeessa New Nordic Voices. Hankkeessa toteutui Winnipegissä Juha Jokelan Mobile Horror -näytelmän lukuesitys. Mikko Viherjuuren käynnistämä FFFP-hanke jatkui 2009 kesäkuussa, jolloin Viherjuuri kiersi USAssa uuden näytelmien esittelykansion kera ja laajensi FFFP-teattereiden verkostoa Chicagoon ja New Yorkiin. Käyntiä seurasi päätös Sofi Oksasen Puhdistuksen ottamisesta ohjelmistoon HotInk-festivaalille alkuvuodesta 2010.

USA-yhteyksiä vahvistettiin myös Barnard College/Columbia Universityn teatterialan opiskelijaryhmän vierailulla Suomessa toukokuussa sekä Kristian

Smedsin vierailulla New Yorkissa marras-joulukuussa. Smedsin luentojen lisäksi opiskelijoille näytettiin taltiointeja Smedsin Tunteenmatkasta sotilaasta ja Mental Finland -teoksesta.

Espanjalaisen kustantamon ADEn kanssa on sovittu yhteensä viiden suomalaisia näytelmiä esittelevän antologian julkaisemisesta. Vuonna 2009 käännöksiä tilattiin Maritza Nunezilta ja Luisa Ruiz Gutierrezilta. Espanjalainen teatteriryhmä otti Myllyahon Paniikin ohjelmistoonsa 2009 ja kiersi esityksellä eri puolilla Espanjaa. TINFO tuki teatteripanostusta Madridin kulttuuri-instituutin marraskuussa järjestämässä suomalaisen kulttuurin suur tapahtumassa. Quo Vadiksen jurtti pystytettiin keskelle Madridia Circulo de Bellas Artes -kulttuurikeskukseen, jossa Quo Vadis esitti sekä Arktista onni että Pelastetaan äiti espanjaksi. Kahden viikon aikana järjestettiin yhteensä 22 esitystä täysille saleille. Lisäksi Madridiin tuotiin teatteri Ilmattaren Paniikki.

Suomen ja Ruotsin välinen teatteriyhteistyö tuotti ensimmäisen kansainvälisen yhteistuotannon: Riksteaternin, Wasa teaterin, Uuden teaterin ja Subfraun yhteistuotantona valmistui ensi-iltaan Susanna Alakosken romaaniin perustuva näytelmä Svinalängorna, joka Vaasassa pidetyn ensi-illan jälkeen lähti Riksteaternin kiertueelle Ruotsiin. Yhteistyöhankkeen tueksi laadittiin kertomusvuonna aiesopimus, joka luovutettiin Helsingin kirjamesseilla Ruotsin ja Suomen kulttuuriministereille.

Tampereen Teatterikesä on merkittävin suomalaisen teatterin näyteikkuna, joka toimii myös TINFORon näytelmävientiprojektien foorumina. TINFO on kutsunut vuosittain useita kansainvälisiin projekteihinsa liittyviä vieraita Tampereen teatterikesään. Vuonna 2009 kutsuttiin vieraita erityisesti vientihankkeiden painopistemaista Venäjältä ja Saksasta.

Tanssin Tiedotuskeskuksen vuoden 2009 kansainvälinen toiminta ulottui kaikille kulttuuriviennin kehittämisalueille. Vuoden 2009 aikana nähtiin 41 suomalaisen tanssiryhmän ja koreografin teoksia yhteensä 30 maassa. Ulkomailla järjestettiin 172 esitystä, joiden kokonaiskatsojamäärä oli 44 608. Tämä on vajaa 10 prosenttia suomalaisen tanssin kokonaisyleisömäärästä.

Seuraavassa on joitain esimerkkejä tanssin tiedotuskeskuksen toiminnasta ja eri hankkeista.

Yritystoiminnan kehittämiseen sekä klusterien ja verkostojen vahvistamiseen liittyy Taiteen tiedotuskeskusten ja kuntapartnerien pitkään valmisteleva ESR-hanke. TAIVEX-vientivalmennusohjelma käynnistyi marraskuussa 2009. Hankkeen yhteistyökumppanina Tanssin Tiedotuskeskus vastasi vientikoulutuksen ensimmäisestä alakohtaisesta koulutuskokonaisuudesta, joka liittyi kansainväliseen markkinointiin ja kiertue-toimintaan. Koulutusjaksoa suunniteltiin yhteistyössä koulutuksen toteuttavan, kanadalaisen Cinars-organisaation kanssa.

Kansainvälistä markkinointia ja promootiota tehtiin muun muassa Tokyo Performing Arts Market ja Performing Arts Market Seoul -messuilla, joihin Tanssin Tiedotuskeskus osallistui kolmatta kertaa. Esimerkkinä yhteistyöstä Suomen kulttuuri-instituuttien ja lähetystöjen kanssa voi mainita Amsterdamissa Melkweg-kulttuurikeskuksessa toteutetun Ensilumi – First snow -tanssikonaisuuden. Hankkeessa mukana olivat muun muassa Suomen Haagin suurlähetystö ja Benelux-instituutti.

Kansainvälinen kulttuuriyhteistyön ja -vaihdon lisääminen tanssin kentällä on keskeinen osa Tiedotuskeskuksen kansainvälistä toimintaa. Vuonna 2009 suurin yksittäinen projekti oli

15.–17. kesäkuuta 2009 järjestetty kansainvälinen tanssin alan tapaaminen nimeltään keđjaKuopio. Se oli järjestyksessä kolmas pohjoismaisbaltialaisen keđja - North European Dance Encounters -projektin kaikkiaan kuudesta tapaamisesta. Projekti saa rahoituksensa EU:n Kulttuuri-ohjelmasta.

KeđjaKuopion teemana oli Focus on Children and Young People. Tapahtumaan osallistui yhteensä 200 tanssin alan ammattilaista. Paikalla oli tanssin opettajia, tanssitaiteilijoita, tuottajia, promoottoreita, tutkijoita ja toimittajia 12 eri maasta: Pohjoismaista, Baltian maista, Saksasta, Alankomaista, Venäjältä ja Iso-Britanniasta.

Muista yhteistyöhankkeista voi mainita Suomen Japanin instituutin ja Yokohama Red Brick Warehouse -kulttuurikompleksin kanssa toteutettavan residenssiprojektin sekä Aerowaves-verkoston toimintaan osallistumisen. Pääasiassa festivaalien ja esitystilojen edustajista koostuvan verkoston kautta

tieto tai -teilijoista ja esityksistä leviää kansainvälisesti tehokkaalla tavalla. Tiedotuskeskus tuki Tanssiareena ry:n kehittämistä Aerovawes-verkoston valitsemien esitysten Suomen kiertueiden koordinoijaksi.

Lisäksi Tanssin Tiedotuskeskus suunnitteli ja toteutti yhdessä Tukholman Dansens Husin kanssa Dans över gränsen -näyttelyn osana Merkkivuosi 1809 -ohjelmaa. Suoma-laisia tanssivideoita, interaktiivisia teoksia ja valokuvia sisältänyt näyttely avautui Tukholman Dansens Husissa 16.1.2009. Näyttelyn avasi Tasavallan Presidentti Tarja Halonen. Näyttely sai Ruotsissa hyvän medianäkyvyyden, ja näyttelykonaisuus tai sen osat ovat herättäneet kansainvälistä kiinnostusta.

Sirkuksen tiedotuskeskuksen vientihanke eteni vuoden 2009 aikana strategiansa mukaisesti tukemalla kahden nykysirkuksen kärkiryhmän kansainvälistä promootiota ja kiertuetoimintaa sekä luomalla edellytyksiä nuorempien taiteilijoiden ja ryhmien kansainvälisen vientiosaamisen kehittymiselle.

Vuonna 2006 kirjatun strategian tavoitteet ovat toteutuneet hyvin. Aloitimme kärkiryhmien vientipromootioon keskittymällä, tavoitteena avata kansainvälisiä ”ovia” ja esitellä huipputuotteita alan yhteisölle. Hyvä sana on kiirinyt, ja nyt myös nuoremmat ryhmät ovat alkaneet herättää kiinnostusta. Vuosi 2009 oli monella tavalla vientitoiminnan laajentumisen vuosi. Tiedotuskeskuksen asiantuntijan työskentely syksyn 2009 ajan Lontoon ja Pariisin keskeisissä alan agentuureissa loi uusia, konkreettisia mahdollisuuksia, joiden hedelmiä korjataan jo alkuvuodesta 2010.

Vuonna 2009 suomalaiset nykysirkusryhmät esiintyivät ulkomailla yhteensä reilut 200 kertaa n. 40 000 katsojalle. Esitysmäärissä oli kasvua edelliseen vuoteen nähden noin 30 prosentin yleisömäärän lähes kaksinkertaistuessaa.

Vuoden 2009 sirkusviennin kärkihanke oli Circo Aereon Espresso-esityksen neljän viikon kiertue Yhdysvaltain itärannikolla loka-marraskuussa. Kiertueen tuotti paikallinen agentuuri. Tiedotuskeskus osallistui kiertueen matka- ja rahtikuluihin opetusministeriön ja ulkoministeriön avustuksella sekä välittämällä kiertueen verotus- ja palkkioasioissa.

Vuoden 2009 vientihankkeeseen kuului myös Circo Aereo ja Association WHS -kärkiryhmien tuki niiden kehittäessä kansainvälistä promootiotaan. Vientihanketukea myönnettiin lisäksi muutamien strategisesti merkittävien esitysvierailun kuluihin. Tiedotuskeskus tuki myös nousevien ryhmien kiertuekuluissa sekä avusti näitä kansainvälisen promootiomateriaalin tuottamisessa.

Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus Fimic ja Music Export Finland ry toteuttavat musiikkivientin strategiaa yhdessä alan yritysten ja toimijoiden kanssa.

Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus Fimic keskittyi vuonna 2009 kulttuurivientiä vahvistaviin eri kohderyhmille suunnattuihin kärkihankkeisiin useilla eri musiikin aloilla. Yksi merkittävimmistä toimenpiteistä oli suomalaisen nykykansamusiikin vienninedistämishanke, joka vuonna 2009 huipensi Fimicin kolmivuotisen nykykansanmusiikin vientiprojektin. Toimintavuoden huhtikuussa Fimic järjesti Helsingissä nykykansanmusiikin vientitapahtuman Arctic Paradise LIVE, jossa alan suomalaiset huiput esittäytyivät Suomeen kutsutuille kansainvälisille festivaali- ja tapahtumajärjestäjille ja toimittajille. Tapahtuma toimi foorumina showcase-esiintymisille, verkostoitumiselle sekä suomalaisen nykykansanmusiikin kauppapaikkana.

Lisäksi Fimic koordinoi suomalaisten yritysten ja toimijoiden näyttävän yhteisesittäytymisen maailman- ja kansanmusiikkialan tärkeimmässä Womex-vientitapahtumassa Kööpenhaminassa. Toiminnan tueksi ja keskeiseksi markkinointityökaluksi julkaisi myös suomalaista nykykansanmusiikkia tekstein ja musiikinäyttein esittelevä Arctic Paradise -julkaisu.

Yhdysvalloissa toteutettiin sekä suomalaisen jazziin että puhallinmusiikkiin keskittyvät hankkeet. Suomalaisen jazzin tunnettuuden lisäämiseksi Yhdysvalloissa Fimic koordinoi yhteispohjoismaisen Nordic Jazz Now -hankkeen, jolla tavoitettiin merkittävä joukko yhdysvaltalaisia jazz-alan ammattilaisia. Yhteistyökumppanina ja verkostoitumisfoorumina oli Rochester Jazz Festival. Suomalaisen puhallinmusiikin nuottimateriaalin jälleenmyyntiedellytysten ja kustantajien kansainvälisten toimintaedellytysten vahvistamiseksi valituilla markkinoilla Fimic koor-

dinoi suomalaisten kustantajien esittäytymisen Mid-West Clinic -tapahtumassa joulukuussa Chicagossa.

Fimic koordinoi yksin tai yhdessä muiden alan organisaatioiden kanssa myös muita räätälöityjä palveluita alan yrityksille, kuten maaliskuussa järjestetyille Frankfurtin musiikkimessuille. Erityisesti musiikkikustantajille kohdistettu tapahtuma vahvistaa suomalaisten musiikkikustantajien kansainvälisiä kontakteja sekä liiketoimintaa kansainvälisillä markkinoilla.

Pohjoismaista yhteistyötä vuonna 2009 tehtiin erityisesti Shanghaissa järjestettyjen Music China-vientitapahtuman puitteissa, jonne Fimic toteutti yhteispohjoismaisen esittäytymisen. Hanke vahvisti paikallisten toimijoiden kiinnostusta pohjoismaiseen musiikkikenttään ja repertuaariin sekä pohjusti omalta osaltaan vuonna 2010 toteutettavaa laajempaa suomalaisen kulttuurin ja luovan teollisuuden eri osa-alueiden esittäytymistä Kiinassa.

Kärkihankkeiden lisäksi Fimic toimii aktiivisesti kansainvälisellä kentällä ja edustaa kattavasti eri musiikkilajeja. Fimicin toiminnan keskiössä on asiakaspalvelujen tarjoaminen musiikin ammattilaisille niin Suomessa kuin ulkomailla, tiedottaa aktiivisesti suomalaisesta musiikista sekä tarjoaa suomalaiseen musiikkiin liittyviä asiantuntijapalveluita.

Music Export Finlandilla oli vuoden 2009 aikana yhteensä 25 yhteisvientihanketta. Kansainvälisillä markkinoilla oli yhteensä 15 yhteisvientihanketta, jotka järjestettiin joko omia hanketuotantoina tai ammattilaistapahtumien yhteydessä. Kotimaassa järjestettiin yhteensä 10 yhteisvientihanketta: seminaareja, ammattilaistapaamisia, valmennuksia.

Nämä hankkeet koostuivat aina kombinaatiosta seuraavia:

- osaamisen kasvattaminen: seminaarit ja muut konsultinpalvelut
- ammattilaistapaamiset: myyntipäivät, messut jne.
- tuotelanseeraukset: suomalaisten artistien showcaset, kiertueet
- markkinointiviestintä: suomalaisen musiikin kampanjat, erityisesti musiikkialan ammattilaisille, mutta joissain hankkeissa myös suoraan kuluttajille (mm. Finland Fest ja Shanghai Snowball).

Music Export Finlandin toiminnassa oli vuoden 2009 aikana mukana 425 suomalaista musiikkialan

ammattilaisyksikköä ja yritystä. Music Export Finland palveli yhteensä 1401 suomalaista musiikkialan yksittäistä ammattilaista (pois lukien artistit) ja 300 suomalaista yhtyettä sekä artistia eri genreistä.

Yhdistyksen yleistöiminnan kustannukset vuonna 2009 olivat 369 375 euroa. Tämän lisäksi Music Export Finland toteutti erilaisia yhteisvientihankkeita, joiden kokonaisvolyyymi oli yhteensä 1 806 284 eurolla, josta toimialan rahoitusta oli reilu puolet. Music Export Finlandin toiminnan kokonaisvolyyymi yleishallinto mukaan luettuna oli vuonna 2009 siis yhteensä 2 175 659 euroa.

Music Export Finland sitoutui vuonna 2009 entistä tarkemmin arvioimaan toimintaansa ja

toimintaympäristöään sekä faktojen että analyysin pohjalta. Se kävi vuoden aikana läpi muutos- ja strategiaproessin, jonka tuloksena terästettiin yhdistyksen visiota ja tavoitteita samalla kun analysoitiin resurssit ja niiden käyttö.

Vuonna 2009 käynnistettiin järjestelmällinen strategiaproessi pohjoismaisten sisarorganisaatioiden kanssa. Sen tuloksena syyskuussa julkaistiin Nordic Music Export Strategy, joka esiteltiin nopeassa tahdissa Pohjoismaiselle ministerineuvostolle ja sen luovan talouden edistämiseen keskittyvälle KreaNord-verkostolle. Tuloksena NOMEX-verkostoa kannustettiin luomaan pohjoismainen vienninedistämisohjelma, jota tehdään parhaillaan.

Käytännön tasolla lanseerattiin marraskuussa uusi yhteistyöhanke: kuukausittainen, yhteispohjoismainen showcase-klubi Lontoossa. Muutamassa kuukaudessa se saavutti 5 000 ammattilaisen verkko-yhteisön sekä laajan huomion ammattilaismediassa. Pohjoismainen yhteistyö onkin ollut tehokasta, tuloksekasta, säästänyt kaikkien rahaa ja resursseja sekä kohdistunut suoraan kunkin maan vientiä tekeviin ammattilaisiin.

Vuoden musiikkiviennin kärkihanke oli viennin tuotteistamiseen, tuotekehitykseen sekä promootioon pureutuva Is This It -kokonaisuus. Sen päätapahtumassa Helsingissä 88 maailman arvostetuimpiin musiikkialan ammattilaisiin lukeutuvaa ostajaa, päättäjää ja mielipidevaikuttajaa työskenteli suomalaisten avainammattilaisten kanssa kolmen päivän mittaisessa think-tankissa. Suomalaiset ammattilaiset möivät kansainvälisille ammattilaisille ensisijaisesti

ensin itsensä, osaamisensa ja visionsa, jonka jälkeen myös varsinaisten tuotteiden myynti on ollut poikkeuksellisen vauhdikasta. Näitä prosesseja jatkettiin pitkin kevättä ja syksyä Suomessa toteutetuissa artisti-showcaseissa.

Vuoden 2009 aikana Aasia sai merkittävän painon Music Export Finlandin toiminnoissa. Jo säännölliseksi muodostuneen Japanin Finland Fest -kokonaisuuden ohella merkittävää panostusta suunnattiin Kiinan uusille markkinoille. Shanghain maailmannäyttelyyn liittyen niin työ- ja elinkeinoministeriö kuin opetusministeriö sekä hankkeen vastuullinen koordinaattori Finpro pitivät erittäin tärkeänä, että kulttuurisektoria hyödynnetään Expon yhteydessä. Rahoittajien päätöksellä palkattiin kulttuurivientiä edistämään kulttuuriohjelman tuottaja, jonka tehtäväksi tuli paitsi kulttuuriviennin, erityisesti musiikkiviennin edistäminen Kiinaan. Lisäksi hän suunnitteli Expon aikaisten Kiinaan suuntautuvien ohjelmien ja Suomi-päivän kulttuuriohjelman. Ensimmäinen ammattilaistapahtuma Kiinassa järjestettiin vuoden 2009 kesäkuussa ja sen tuloksena seurasi 16 suomalaisartistien kiertuetta Kiinassa ja lähimarkkinoilla.

Suomen Pelialan keskuksen Neogamesin kulttuurivientitoiminta jatkui aktiivisena vuoden 2009 aikana. Pelitoimialan rakennemuutosten ja taantuman vaikutuksen vuoksi toiminnan volyymi laski hieman edellisestä vuodesta, mutta tulosten suhteen vuosi oli erinomainen.

Neogames teki vuonna 2009 neljä vientimatkaa. Näistä kaksi suuntautui USA:han ja kaksi Eurooppaan. Lisäksi Neogames osallistui yhden Aasian vientimatkan suunnitteluun ja tiedottamiseen. Kaikkiaan Neogamesin vientimatkoille osallistui vuoden 2009 aikana 11 eri peliyritystä. Näiden lisäksi vientimatkoille osallistui edustajia neljästä eri oppilaitoksesta, valtionhallinnosta ja lievealueiden yrityksistä.

Kaikkiaan alan toimijoita osallistui vientimatkoihin tavalla tai toisella n. 60 henkeä. Opetusministeriöltä saatiin avustusta tapahtumien suunnitteluun ja toteuttamiseen. Muuten tapahtumat rahoitettiin osallistuja- ja sponsorimaksuin. Kaikki vientitapahtumat toteutettiin yhdessä Nordic Game -projektin kanssa.

Uutena avauksena tutkittiin Dubai World Congress -tapahtuman luomia vientimahdollisuuksia. Dubai

World Congress on Lähi-idän ja varsinkin sen arabimaiden tärkein vuotuinen pelitapahtuma. Arabimaiden markkina on suomalaisille pelintekijöille sekä hyvin haastava että potentiaalisesti mielenkiintoinen.

Vuoden 2009 aikana Neogames osallistui normaalin tiedotuksensa lomassa myös pelialan ulkomaille suuntautuvan tiedotuksen tekemiseen sekä vientitapahtumien että kotimaassa järjestettyjen ulkomaisille toimittajille tai muille viiteryhmille suunnattujen tiedotustilaisuuksien muodossa. Nämä toimenpiteet tehtiin pääsääntöisesti yhteistyössä Finnfactsin, Invest in Finlandin ja Greater Helsinki Promotionin kanssa.

Haasteista huolimatta toimiala kehittyi vuoden aikana ja tämä näkyi varsinkin julkaisujen määrässä.

Neogamesin arvion mukaan esim. viittä parhaiten myynyttä vuonna 2009 julkaistua suomalaista peliä on myyty maailmanlaajuisesti kaikkiaan lähes 4 miljoonaa yksikköä. Myös useat toimialan yrityksille ja tuotteille myönnetyt kansainväliset tunnustukset ja palkinnot kertoivat selkeästi Suomen pelitoimialan kansainvälisen painoarvon kasvusta. Pitkäjänteinen kehitystyö ja toimialan arvoketjujen ja jakelurakenteiden muutos ovat suurelta osin tämän myönteisen kehityksen takana. Varsinkin vientitoiminnan rakenteiden ja painotusten suhteen saattaa olla tarpeen tehdä joitain muutoksia toimialan arvoketjujen muuttumisen vuoksi.

Yksi vuoden 2009 ehdottomista suomalaista hitti-peleistä oli RedLynx Oy:n Trials HD jota on myyty elokuussa 2009 tapahtuneen julkaisun jälkeen lähes miljoona yksikköä maailmanlaajuisesti.

Suomalaisen elokuvan kulttuuriviennin ja kansainvälisen kaupallisen levityksen kannalta vuosi oli erittäin hyvä. Festivaaleilla menestyi useita pitkiä elokuvia, erityisesti Dome Karukosken Kielletty hedelmä ja Klaus Härön Postia pappi Jaakobille, jotka kumpikin keräsivät vuoden aikana kuusi palkintoa.

AJ Annilan Sauna kiersi peräti 37 festivaalia, John Websterin pitkä dokumentti Katastrofin aineksia nähtiin 30 festivaalilla ja se voitti myös useita palkintoja. Elokuva on myös myyty lähes 50 maahan. Kaisa Rastimon lastenelokuva Myrsky kiersi sekin lähes 30 festivaalilla ja palkittiin viidellä.

Paljon festivaalihuomiota saanut Iris Olssonin *Between Dreams* ylsi Euroopan elokuvapalkintoedokkaaksi lyhytelokuvien kategoriassa, samoin kuin Michael Hegnerin ja Kari Juusosen *Niko – lentäjän poika* pitkien animaatioelokuvien sarjassa. *Niko – lentäjän poika* nousi vuoden aikana myös kaikkien aikojen katsotuimmaksi suomalaiseksi elokuvaksi. Se on ollut teatterilevityksessä 23 maassa ja kerännyt vuoden loppuun mennessä 3 miljoonaa katsojaa.

Uuden suomalaisen elokuvan retrospektiiveja nähtiin muun muassa Hong Kongissa, Romaniassa, Serbiassa, Kroatiaassa, Espanjassa ja Vietnamissa. Kansainvälisiä festivaalivalitsijoita ja elokuvatoimittajia vieraili useilla eri suomalaisilla elokuvafestivaaleilla.

Audiovisuaalinen ala Suomessa (elokuva- ja tv-tuotannon kaikki muodot, tuotanto- ja jälkituotantopalvelut, mainoselokuvatuotanto, animaatiotuotanto sekä monimediakonseptit, joiden keskiössä on av-sisältö) koki vuonna 2009 historiallisia onnistumisia kansainvälisen myynnin saralla. Erityisen hyvä vuosi oli valmiiden tv-ohjelmien, tv-formaattien ja animaatioiden osalta, mutta myös tuotantopalvelupuolella (Suomeen tulevat kuvausryhmät) tehtiin historiaa.

Seuraavassa kerrotaan FAVEX ry:n (Finnish Film & Audiovisual Export) tärkeimmistä tapahtumahankkeista vuonna 2009.

Finnish Film Supermarket 26.3.2009 Pariisissa oli oma minimarkkinansa Berliinin ja Cannesin elokuvafestivaalien välissä. Kontakteihin tähännyt kutsutilaisuus/näytäntö Pariisin kulttuuri-instituutin tiloissa keskittyi vastavalmistuneisiin tai valmistumaisillaan oleviin elokuviin, joista oli jo valmista kuvamateriaalia. Mukana oli 13 suomalaista tuotantoyhtiötä ja 15 pariisilaista levittäjien ja myyntiyhtiöiden edustajaa. Osallistuneista yrityksistä puolet ilmoitti kesäkuussa 2009 aloittaneensa neuvotteluja ja kaikki ilmoittivat saaneensa arvokkaita kontakteja. Ensimmäinen isoon kauppaan johtanut tieto tuli kesäkuussa.

FAVEX koordinoi markkinaselvitysmatkan ja suomalaisen ständin televisioalan ensimmäiseen vuosittaiseen tärkeään esittely- ja myyntitapahtumaan Home of Finnish Independents 1, MIPTV Cannesissa. Mukana oli 6 tuotantoyhtiötä ja lisäksi

FAVEXin ständin näki arviolta 11 500 kävijää. Tapahtumassa palveltiin perusteellisemmin n. 600 henkilöä, käyntikorttinsa jätti jatkoyhteydenpitoa varten 109 henkilöä, osallistuville yrityksille välitettiin n. 120 konkreettista lisäkontaktia ja messupisteellä oli 62 ennakkoon sovittua neuvottelua. Lämminhenkinen ja kodinomainen tila klinisen messuympäristön keskellä on saanut jo oman ”faniryhmänsä” ja kulttistatuksensa, vaikka kyseessä oli vasta toinen kerta ao. messuilla.

FAVEX toteutti suomalaiseen mainoselokuvaalaan liittyvien yhtiöiden esittäytymis- ja verkottautumistapahtuman maailman merkittävimmällä mainosfestivaalilla Secret Sauna Society, Cannesissa. Tapahtumaan osallistui 8 yritystä. Suomen esittäytymisellä painotettiin erilaisuutta ja luovuutta rakentamalla Cannesin rantaravintolan yhteyteen suomalaisen terassi, jolla oli myös oma toimiva punainen saunamökki. Iltatilaisuuteen 25.6. saapui n. 200 mainoselokuvatuottajaa, mainostoimistojen edustajaa sekä muita Cannes Lions -osallistujia. Yritykset pystyivät käyttämään tilaa kokouksiinsa. Hankkeesta tehtiin tarjouspyyntöjä ja kyselyjä n. 45 kpl.

Lokakuussa toteutettiin suomalainen yhteinen ständi tv-alan maailmanlaajuisesti tärkeille messuille Home of Finnish Independents 2, MIPCOM, Cannesiin. Mukana oli eri tavoin 10 yritystä, sekä ensimmäistä kertaa markkinointimateriaalin jakamisen kautta myös Lapin elokuvakomissio. Ständin kautta jaettiin paljon tietoa myös toimijoista, jotka eivät olleet hankkeessa mukana, sekä Suomesta ja suomalaisesta av-alasta yleensä. FAVEXin ständin näki arviolta 14 500 kävijää, siellä palveltiin perusteellisemmin n. 550 henkilöä, käyntikorttinsa jätti jatkoyhteydenpitoa varten 89 henkilöä, osallistuville yrityksille välitettiin n. 100 konkreettista lisäkontaktia ja ständillä oli 73 ennakkoon sovittua neuvottelua.

Argentiinalainen Creaar-järjestö kutsui FAVEXin ja suomalaiset elokuvatuottajat tutustumaan argentiinalaisiin kollegoihin ja tuotantorakenteisiin sekä osallistumaan ensimmäiseen Latinalaisessa Amerikassa järjestettyyn Ventana Sur -elokuvamarkettiin Buenos Airesissa. Mukana oli 6 suomalaista tuottajaa ja kaksi levittäjää. Buenos Airesissa järjestettiin Suomi-seminaari, jossa oli n. 80 osanottajaa, sekä pienemmän piirin pyöreä pöytä, jonka jälkeen oli

one-on-one-tapaamisia suomalaisten ja argentiinalaisten toimijoiden kesken. Matkan tuloksena on käynnissä ainakin kolme yhteistyö- ja myyntineuvottelua. Argentiinalaiset ovat tulossa vastavierailulle syksyllä 2010.

Tallinnan Black Nights -elokuvafestivaalin ja Baltic Event -yhteistuotantofoorumin yhteydessä järjestettiin ensimmäistä kertaa elokuvien myyntimarketti Black Market. FAVEXin kautta Suomi oli teema- maana, ja esitetyistä elokuvista iso prosenttiosuus oli suomalaisia. FAVEX toteutti marketin avajaisjuhlat, eli suuren suosion saaneen Suomi-klubin, jossa oli mukana yli 300 elokuva-alan ammattilaista.

Kontaktien luomiseen, tiedon kasvattamiseen, bench-markingiin ja markkinointiin tähänneitä matkoja tehtiin Göteborgiin (Nordic Film Market), Berliiniin (European Film Market), Cannesiin (Marché du Film), Haugesundiin (Scandinavian Film Market), Riikaan (Riga Meetings) ja Santa Monicaan (American Film Market).

Muu viennin tehostamiseen tähtäävä toiminta käsitti kontaktien välittämistä puolin ja toisin, uusien yritysten ja toimijoiden neuvontaa, alan sisäisen mentoroinnin kehittämistä, kansainvälisen tilastoinnin kehittämistä, osallistumista koulutushankkeisiin ja seminaareihin, alan verkkostrategian ja verkko- markkinoinnin sekä tietokantojen luontia.

Favex ry toteutti vuoden 2009 lopussa av-alan maantieteellisen kartoituksen. Ainoastaan kaksi yritystä 46 vastanneesta ei suunnitellut kansainvälistä toimintaa tai tuotantoja vuodelle 2010.

Haasteita on vielä erityisesti siinä, kuinka suhteellisen pienet yritykset pystyvät resursoimaan kansainvälistymisen mukanaan tuoman ja vaatiman työmäärän, kuinka sisällöntuotantoalojen tuotekehitysvaiheet ymmärretään, kuinka tekijänoikeuskysymykset kehittyvät ja kuinka erilaisten tuotannoista kilpailevien maiden ja alueiden (vero)kannustimet tuotannoille kehittyvät.

3. Kehittämistoimenpide: Kansainvälinen markkinointi ja promootio

Kulttuuri- ja urheiluministeri Wallinin johtama kulttuurivientimatka Japaniin

Kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin teki virallisen työvierailun Japaniin 22.–24.4.2009. Tavoitteena oli syventää Suomen ja Japanin välistä kulttuuriyhteistyötä sekä edistää erityisesti suomalaisen muotoilu- ja musiikkialan verkostoitumista ja vientiä.

Wallinin laajaan ohjelmaan kuuluivat tapaamiset Japanin opetus-, kulttuuri-, urheilu-, tiede- ja teknologiapolitiikasta vastaavan varaministeri Toshio Yamauchin sekä japanilaisten talouden, kulttuurin ja media-alan vaikuttajien kanssa. Vierailulla oli mukana suomalainen valtuuskunta, johon kuului mm. muotoilun ja musiikin toimialojen edustajia.

Suomalaisen muotoilun vienti Japaniin on kasvanut huomattavasti parin viime vuoden aikana. Suomalaisen muotoilun toi japanilaisten laajempaan tietoisuuteen Suomen Japanin instituutin ja Suomen Japanin suurlähetystön vuonna 2003 järjestämä Feel Finland -vientikampanja. Arviolta 10 prosenttia suomalaisen kevyen musiikin vientituloista tulee tällä hetkellä Japanista. Suomalaiset musiikin ammattilaiset pitävät Japania kolmanneksi tärkeimpänä vientimarkkinanaan ja yhteistyökumppaninaan myös tuonnissa heti Saksan ja muiden Pohjoismaiden jälkeen. Japaniin kohdistuvat vientitoimenpiteet ovatkin strategisesti merkittäviä suomalaiselle musiikkiteollisuudelle.

Vierailun tuloksena vahvistui käsitys, että kulttuuriyhteistyöllä ja -viennillä voidaan edistää laajasti Suomen etuja Japanissa, niin poliittisesti kuin yritystoiminnankin kannalta. Pitkäjänteisellä toiminnalla on siten myös elinkeinopoliittinen merkitys.

Suomen suurlähetystö oli yhteistyössä Suomen Japanin instituutin kanssa työstänyt tehokkaan ja jäsentyneesti rakennetun ohjelman. Käytännön järjestelyt, ohjelman rakenne ja paikallinen tuki toimivat erittäin hyvin. Suurlähettilään isännöimä buffetillallinen noin sadalle keskeiselle japanilaiselle toimijalle ja ammattilaiselle vierailun ensimmäisenä iltana toimi mainiona avauksena.

Erinomaisena lähtökohtana matkalle oli se tosiasia, että sekä suurlähetystöllä että Suomen Japanin instituutilla on kulttuuriviennin näkemystä ja osaamista. Kokonaisuudessaan vierailu sujui hyvin ja täytti sille asetetut tavoitteet. Kulttuuriministerin vienninedistämismatka osoittautui oikea-aikaiseksi, perustelluksi ja hyödylliseksi. Se auttoi syventämään olemassa olevia yhteistyöverkostoja ja avaamaan uusia yhteistyö- ja liiketoimintamahdollisuuksia.

Matkan tulokset ja jatkotoimenpiteet:

Design Forum Finlandin (DFF) näkökulmasta matka ylitti DFF:n sille asetetut odotukset. DFF:n tärkein tavoite vauhdittaa suomalaisen muotoilun

Ozonen Living Design Centeriin suuntautuvaa vientihanketta onnistui hyvin. Esitetty Design-vientihankkeen Hirameki-konsepti hyväksyttiin sellaisenaan ja käytännön tason työskentely on täydessä käynnissä. Ministerin läsnäolo ja lausunto neuvottelutilanteessa tukivat tavoitetta erittäin hyvin ja auttoivat vakuuttamaan vastapuolen siitä, että hanke on vahvalla ja vakaalla pohjalla.

Strategisessa mielessä yhteistyö yhden koko Aasian tärkeimmän muotoilualustan kanssa auttaa saamaan vahvan jalansijan koko Aasian markkinoilla. Hankkeen heijastusvaikutukset ovat globaalit koska Ozonen kaltaisten keskustusten ohjelmistoa tarkkaillaan koko globaalilla muotoilukentällä. Käynnistyneen hankkeen lähtötilanne on nyt poikkeuksellisen hyvä ja tavoitetaso tulosten suhteen korkealla.

Tapaamiset Scandex/Iittalan paikallisen johdon kanssa tuottivat ainutlaatuista ymmärrystä paikallisen markkinatilanteen haasteista. Tapaaminen tuotti myös hyviä tuloksia suomalaisten muotoilutuotteiden uusien jakelukanavien osalta, ja keskustelut tuotevalikoimien laajentamiseksi ja uusien jakelukanavien löytämiseksi erityisesti suurista paikallisista tavarataloista ovat nyt käynnissä. Ministerin läsnäolo mahdollisti vahvan keskusteluyhteyden rakentamisen erittäin merkittävään paikalliseen toimijaan, jolla on hyvät yhteydet paikalliseen kaupalliseen jakelukanavaverkostoon.

Ministeri Wallinin vierailu avasi mahdollisuuden käynnistää syvemmät keskustelut kompetenssipohjaisen muotoiluviennin osalta Mitshubishi-konsernin suuntaan. Vierailun ansiosta delegaatio kykeni kiinnittämään divisioonan ylimmän johdon keskustelemaan laajamittaisen yhteistyön toteuttamisesta ja mahdollisen tuotekehitysyksikköinvestoinnin toteuttamisesta Suomeen.

Vientimatkan vaikutuksen musiikkialan yhteistyölle.

Vientimatkan tarkoituksena oli esitellä konseptit executive-tason vaikuttajille, joiden kanssa suomalaiset musiikin viejät eivät välttämättä muuten tee tai pääse yhteistyöhön. Music Export Finlandin tavoitteet liittyivät neljään eri osioon, joista jokaisesta lyhyesti alla erikseen:

1. Teosmyynti ja kustannustoiminta
Teosmyynti on suomalaiselle musiikkiviennille uusi merkittävä mahdollisuus. Lähtökohdat biisimyynnin edistämiseksi ovat hyvät, sillä paitsi että Suomessa on kunnianhimoisia kirjoittajia, Suomesta löytyy kykeneviä ja aktiivisia musiikkikustannusyrittäjiä, jotka ovat valmiita satsaamaan Japanin markkinoihin. Suomalaisilla biisintekijöillä on Japanissa erittäin hyvät mahdollisuudet.
2. Levymyynnin ja levy-yhtiösektorin sekä Live Finland Fest ja Finland Music Days in Tokyo -hankkeen yhteistyöaktiivisuuden kasvattaminen.
Lisäksi suomalaisten ja japanilaisten artistien yhteistoiminnan lisääminen; mahdollisuudet yhteiskiirtueisiin Suomessa, Japanissa sekä muualla Euroopassa. Mitä varhaisemmassa vaiheessa suomalaiset yhtiöt pääsevät neuvotteluihin näiden artistien kanssa, sitä paremmat asemat he saavat myös mahdollisten Euroopan oikeuksien kanssa. RIAJ (Recording Industry Association of Japan) esittelee Finland Festin seuraavassa hallituksen kokouksessaan (kaikki merkittävimmät levy-yhtiöt sen jäseniä). Musex kutsuu merkittävimmät japanilaiset musiikin viejät jatkoneuvotteluihin yhteiskiirtueiden mahdollistamiseksi.
3. Vaikuttaminen mielipidejohtajiin
Suurlähettilään illallinen ja Musexin isännöimä työlounas tarjosivat hyvän tilaisuuden yhteistyösuhteiden tiivistämiseen merkittävien musiikkialan ammattilaisten kanssa.
4. Yleisen strategisen osaamisen lisääntyminen.

Suomen ulkomailta toimivien kulttuuri-instituuttien kulttuurivientihankkeet

Suomen ulkomailta toimivien kulttuuri-instituuttien kulttuurivientihankkeille osoitettiin vuoden 2009 talousarviossa ensimmäistä kertaa erillinen, 200 000 euron määräraha. Seuraavassa insituutit kertovat omista kulttuurivientihankkeistaan.

Suomalainen lastenoppera Venäjälle

Suomen Pietari-instituutin hankkeen tavoitteena ei ole ollut kokonaisten esitysten vienti, vaan tekijänoikeuksien myynti ja suomalais-venäläisten yhteisproduktioiden edistäminen.

Hanke sai alkunsa vuonna 2008, jolloin valittiin oopperat vientipakettia varten, koottiin taustamateriaalia suomalaisesta musiikista ja lastenkulttuurista yleensä, käännettiin materiaali venäjäksi ja teetettiin alustava markkinatutkimus venäläisistä lastenmusiikkiteattereista. Suomen Pietarin instituutti ja Teatterin tiedotuskeskus koordinoivat hanketta. Päätukija oli opetusministeriö.

Vuonna 2009 aloitettiin tuotteistaminen ja kehitettiin vientikonseptia. Mukaan valittiin kuusi oopperaa: Muumiooppera, Otökkäooppera, Heinähattu ja Vilttitossu, Arabian jänis, Voi vietävä! ja Koirien Kalevala. Teoksista ja niiden säveltäjistä laadittiin venäjänkielinen esite, joka sisälsi myös musiikkinäytteet cd:llä. Esite käännettiin englanniksi ja annettiin myös Suomen muille kulttuuri-instituuteille ja FIMICille käytettäväksi markkinointiin ja vienninedistämiseen.

Esitteen oopperoista tehtiin raakakäännökset venäjäksi. Voi vietävästä on olemassa käännöksen pohjalta teatteri Zazerkaljen toimesta venäjäksi käännetty libretto, ja Heinähatusta ja Vilttitossusta on valmistumassa Suomen Pietarin instituutin Eleonora Joffelta tilaama libreton venäjänkielinen käännös. Suomalaista lastenopperaa esiteltiin useilla teatterialan festivaaleilla ja ammattilaisseminaareissa Venäjällä. Venäläisiä musiikkiteatteri- ja oopperaohjaajia kutsuttiin myös Suomeen lastenopperan erikoisseminaariin.

Suomen Viron-instituutin kulttuurivientihankkeet 2009

Kulttuurivienti on eräs tärkeä osa Suomen Viron-instituutin monipuolista toimintaa. Vuonna 2009 toteutettiin yksi suurempi kulttuurivientihanke ja useita pienimuotoisempia ohjelmia. Instituutti on lisännyt toiminnassaan yritysyhteistyötä, ja tätä aluetta tullaan kehittämään myös tulevaisuudessa. Toiminnan laajentaminen syvemmälle Baltiaan on

ollut eräs instituutin viime vuosien kehityssuunnista, ja kulttuuriviennin hankkeissa tämä näkökulma on mukana jo suunnitteluvaiheessa.

Suomalainen kenkä-näyttely Tallinnassa ja Riiasa oli Suomen Viron-instituutin suurin yksittäinen kulttuurivientihanke vuonna 2009. Hanke suunniteltiin alusta alkaen toteutettavaksi sekä Virossa että Latviassa. Näyttelyssä esiteltiin suomalaisten muotoilijoiden suunnittelemia kenkiä muodin näkökulmasta. Mukana näyttelyssä olivat mm. Minna Parikka, Finsk ja Aki Choklat. Instituutin tuottama näyttely herätti molemmissa maissa sekä kävijöiden että median kiinnostuksen.

Sekä näyttelystä saatu suullinen palaute että vieraskirjan kommentit kertovat siitä, että näyttely nähtiin positiivisena yllätyksenä. Suomalaista kenkämuotoilua tai muotia ei juurikaan tunnettu entuudestaan, ja näyttely herätti kiinnostuksen sitä kohtaan. Näyttelyt Tallinnassa ja Riiasa järjestettiin syksyllä 2009 ja välittömästi Riian näyttelyn jälkeen latvialainen kenkäkauppa aloitti neuvottelut erään suomalaisen näytteilleasettajan kanssa. Lisäksi on olemassa laajemminkin kiinnostusta lisätä suomalaisten kenkien valikoimaa.

Vuonna 2009 valmistui myös Finlaysonin tekstiilien nykymuotoilua ja historiaa esittelevä kiertonäyttely, joka ehti vuoden 2009 aikana olla näytteillä Tallinnassa, Tartossa ja Narvassa ja jatkaa eri kohteissa myös tulevina vuosina. Näyttely on Suomen Viron-instituutin, Finlayson Baltic OÜ:n ja Tampereen museoiden yhteistuotanto. Tartossa näyttely oli osa toukokuussa järjestettyjen Suomi-päivien ohjelmaa. Kiertonäyttelyt ovat vakiintunut osa instituutin toimintaa, ja se on luonut toimivan verkoston erilaisten näyttelypaikkojen kuten kulttuuritalojen ja kirjastojen kanssa. Formaatti tarjoaa toimivan ruohonjuuritason kontaktipinnan myös kulttuurivientin hankkeille.

Suomalaisen kirjallisuuden esille tuominen ja tukeminen Virossa on ollut yksi instituutin tärkeistä painopistealueista sen perustamisesta asti. Nykykirjallisuutta esiteltiin vuoden aikana 12 eri yleisötapahtumassa, joista 10 oli kirjailijavierailuita, yksi nykykirjallisuutta käsittelevä yleisluento ja yksi lapsille tarkoitettu suomalaisen lastenkirjallisuuden työpaja Vötkiveren kirjakylä-tapahtumassa. Yhteensä näihin

tapahtumiin osallistui liki tuhat henkilöä. Yleisömagneettina toimi odotetusti Sofi Oksanen, jonka kanssa instituutti on tehnyt yhteistyötä jo useamman vuoden ajan. Kirjallisuustapahtumissa pyritään aina kolmikantayhteistyöhön: mukana ovat instituutin lisäksi Viron kirjailijaliitto tai paikallinen kustantaja sekä Suomen puolelta FILI tai suomalainen kustantaja.

Suomen Benelux-instituutin kulttuurivientihankkeet vuonna 2009

Kirjailija Riikka Pulkkinen vieraili yhdessä belgialaisen kääntäjänsä Lieven Ameelin kanssa Haagissa ja Antwerpenissa Crossing Border -festivaalilla. Crossing Border on sekä Alankomaiden tärkein kirjallisuustapahtuma että ainutlaatuinen poikkitaiteellinen festivaali, joka yhdistää musiikin ja kirjallisuuden. Tänä vuonna tapahtuma järjestettiin ensimmäistä kertaa Haagin lisäksi myös Antwerpenissä. Tapahtuma oli edellisuosien tapaan loppuunmyyty. Kaiken kaikkiaan festivaalilla oli 6 600 kävijää.

Tapahtuman teokselle poikiman huomion ansiosta belgialainen Behoud de begeerte -keskus kutsui Riikka Pulkkinen järjestön helmikuussa 2010 järjestämään kirjallisuutta, musiikkia ja näyttämötaidetta yhdistävään Chargin d'Amour -tapahtumaan. Pulkkinen kiertää 12 päivän ajan 12 kaupunkia hollanninkielisessä Belgiassa.

Kirjailija Sofi Oksanen teki alankomaalaisen kustannustalo Ambo Anthoksen järjestämän kolmipäiväisen vierailun Amsterdamiin, jonka aikana hän markkinoi romaaninsa Puhdistus syksyllä ilmestynyttä hollanninkielistä käännöstä Zuivering. Oksasen kirjasta ilmestyi koko sivun arvio Belgian suurimman hollanninkielisen sanomalehden De Morgenin kirjallisuusliitteessä, jossa kirja mainittiin viikon ”huomiointotavimmaksi” teokseksi.

Benelux-instituutti käynnisti molemmat hankkeet yhdessä teosten hollantilaisten kustantajien kanssa. Tavoitteena oli kirjojen julkaisuhetkellä luoda mahdollisimman paljon julkista näkyvyyttä printti- ja sähköisessä mediassa sekä kirjallisuustapahtumissa. Käytännössä oli sovittu, että kustantaja edisti teosten kaupallista markkinointia ja Suomesta tullut tuki kohdistettiin siihen, että kirjailijat ovat paikalla ja käytettävissä markkinointitapahtumissa. Instituutti

teki kiinteää yhteistyötä Suomen Alankomaiden ja Belgian suurlähetystöjen, FILIn, Viron suurlähetystön sekä Sofi Oksasen agentin kanssa. Virolaisia lukuun ottamatta kaikki mainitut tahot olivat mukana myös taloudellisella panoksella. Instituutti ja lähetystöt markkinoivat teosta ja tapahtumaa uutiskirjeeseen ja kotisivuillaan.

Finnish Designer Awards '08 oli Teollisuustaiteen liitto Ornamon ja Graafisen suunnittelun ammattilaisten järjestö Grafian organisoima kiertonäyttely, jossa esiteltiin vuoden parhaiden muotoilijoiden töitä. Näyttely järjestettiin osana Brysselin vuotuisesta Design September -tapahtumaa. Kaikkiaan 500 ihmistä vieraili näyttelyssä, joka seuraavaksi matkasi Brysselistä Eindhoveniin Alankomaiden suurimpaan muotoilutapahtumaan Dutch Design Weekille. Viikon aikana Klockgebouwissa vieraili 30 000 muotoilusta kiinnostunutta. Näyttely jatkoi matkaa Madridiin paikallisen kulttuuri-instituutin järjestämään Suomalaisen muotoilun kuukausi -tapahtumaan.

Instituutti etsi näyttelypaikat ja osallistui näyttelyn käytännön järjestelyihin yhdessä Ornamon kanssa. Instituutti markkinoi tapahtumaa yhdessä Design Septemberin ja Dutch Design Weekin kanssa. Kordelinin säätiö, Taiteen keskustoimikunta ja Suomen Brysselin suurlähetystö tukivat tapahtumien järjestämistä.

Suomen design-kuukausi Madridissa marraskuussa 2009

Suomen Madridin-instituutin, suurlähetystön ja Madridin kaupungin yhteishanke ”Mes del Diseño Finlandés” oli valtava menestys. Instituutin aloite ja visio sai lyhyessä ajassa vastakaikua Suomessa sekä Espanjassa. Tätä kaikkien aikojen suurinta suomalaisen kulttuurin esittäytymistä Espanjassa koskeva uutisointi oli poikkeuksellisen näkyvää niin radiossa, televisiossa kuin lehdistössä. Pelkästään Espanjan päälehti El País kirjoitti tapahtumakuukaudesta useita kokosivun artikkeleita ja omisti yhdestä viikkoliitteestään kuusi sivua suomalaisen muotoilun ja arkkitehtuurin esittelylle. Googlen hakusanalla ”Mes del Diseño Finlandés” löytyi parhaimmillaan yli 700 000 osumaa. Lisäksi näyttelyiden korkeat kävijämäärät yllättivät espanjalaiset järjestäjät.

Pääkoordinaattorina toimineen Suomen Madridin-instituutin, suurlähetystön ja muiden instituutioiden työnjako osoittautui toimivaksi. Hankkeen onnistumisen kannalta keskeisintä oli opetusministeriön ja Helsingin kaupungin erillisrahoitus. Hankkeen kokonaisbudjetti oli yli 2 miljoonaa euroa. Opetusministeriö rahoitti hankkeen yleiskoordinoivia ja tiedotusta 45 000 eurolla sekä yhdessä Helsingin kaupungin kanssa päänäyttelyn koordinaattorina toiminutta Helsinki Design Weekiä erillisellä rahoituksella.

Tapahtuma koostui kaiken kaikkiaan kymmenestä näyttelystä, kuudesta showroomista, kahdeksasta työpajasta ja lukuisista luennoista ja oheistapahtumista. Ensimmäinen näyttely, Alvar Aallon huonekalut Espanjan kansallisessa taideteollisuusmuseossa, avautui jo syyskuun puolivälissä ja toinen näyttely, Teollisuustaiteen Liiton Ornamon ja Taiteilijat O:n Otto -näyttely avautui Madridin tärkeimmässä yksityisessä kulttuurikeskuksessa Circulo de Bellas Artesa lokakuun lopussa. Viimeinen ICO-museossa järjestetty Raili ja Reima Pietilä -näyttely, josta vastasi Rakennustaiteen museo, avattiin puolestaan 16.12. Kaikki muut näyttelyt ja oheistapahtumat ajoittuivat marras- joulukuulle.

Muotoilukauden päänäyttely, Helsinki Design Weekin ja Madridin muotoilijoiden yhdistyksen DI_MADin järjestämä HelsinkiMadrid FinDesign avattiin marraskuun alussa kaupungin uudessa Matadero-kulttuurikeskuksessa pääministeri Matti Vanhasen ja Helsingin apulaiskaupunginjohtaja Tuula Haataisen toimesta. Näyttely oli yleisön nähtävissä tammikuun puoleenväliin saakka ja mukaan saatiin yli 60 näytteilleasettajaa muotoilun viimeisimmistä virtauksista noin 1 500 neliön tiloissa.

Suurista suomalaisen muotoilun ikoneista oli laajasti esillä mm. Alvar Aalto, joka oli pääosassa kahdessa Alvar Aalto -säätien ja -museon tuottamassa näyttelyssä. Designmuseo vuorostaan toi Espanjan kansalliseen Asustemuseoon läpileikkauksen toisen suomalaisen suurnimen, Marimekon, luomuksia yli 50 vuoden ajalta. Ornamolta saapui Madridiin kaksi monipuolista muotoilunäyttelyä, joista toisessa, Instituto Europeo di Designin tiloissa järjestetyssä AWARDS 08 -näyttelyssä oli myös Grafia mukana. Rakennustaiteen museo sekä Helsingin Teknillinen

Korkeakoulu esittelivät kaupunkisuunnittelu- ja puuarkkitehtuuriosaamistaan arkkitehtuurisäätien COA-Min ja Universidad Politécnica de Madridin tiloissa. Lisäksi Escuela de Arte Número 10:ssä nähtiin Pekka Loirin julistetaidetta.

Oheistapahtumista mainittakoon ennen muuta Quo Vadis -teatterin jurttaesiintymiset Circulo de Bellas Artesa (lue lisää s. ?). Samassa paikassa vietettiin lisäksi suomalaisen elokuvan viikkoja, jonka yhteydessä kuultiin kaksi konserttia Anssi Tikanmäen orkesterilta sekä yksi jazzkonsertti Esa Pietilän kvartettilta. Teatteri Ilmatar puolestaan esitti Mika Myllyahon Paniikki-näytelmän Madridin Retiro-teatterissa.

Folkmusikfest – suomalaisen kansanmusiikin promootiokonsertit Ruotsissa

Folkmusikfest oli Suomen Tukholman kulttuuri-instituutin ja kansanmusiikkilava Stalletin suursatsaus, joka nosti esiin suomalaisen kansanmusiikin huippu-esiintyjä Tukholmassa. Stallet Folkmusik och dans on osa Rikskonserter-organisaatiota. Stalletin taustajärjestö on Riksföreningen för folkmusik och dans.

Folkmusikfest-hankkeen näkyvin kärki oli kansanmusiikkikonserttien sarja Ruotsissa kevätkaudella 2009. Konserttien ohella panostettiin markkinointiin, promootioon ja verkostoitumiseen.

Hankkeen tavoitteena oli kasvattaa ja vakiinnuttaa kiinnostusta suomalaista kansanmusiikkia kohtaan Ruotsissa. Kohderyhmiä olivat sekä musiikin kuluttajat että musiikkialan vaikuttajat – kansallisen tason musiikkialan organisaatiot ja järjestöt, kansanmusiikkifestivaalien järjestäjät sekä konsertteja järjestävät tahot. Kohdeyleisö tavoitettiin hyvin. Konserttipaikakuntien yleisön lisäksi radiointi Ruotsin radion valtakunnallisen P2-kanavan kautta tavoitti kansanmusiikista kiinnostunutta yleisöä koko maassa.

Hanke loi promootiokonserttien esiintyjille ja kokoonpanoille uusia esiintymismahdollisuuksia ja vahvisti kontakteja ruotsalaisten ja suomalaisten artistien välille. Folkmusikfestin esiintyjät ja kokoonpanot saivat hankkeen kuluessa useita uusia esiintymismahdollisuuksia Ruotsissa. Samalla artisteilla oli mahdollisuus verkostoitua ruotsalaisen musiikkikentän toimijoiden kanssa. Hanke onnistui verkostoitumi-

sen näkökulmasta; Folkmusikfest on luonut Suomen kulttuuri-instituutille uusia kontakteja musiikkialalle ja vahvistanut instituutin asemaa asiantuntijatahona ja yhteistyökumppanina. Promootioyhteistyö toteutettiin erityisesti kontakteja jakamalla. Instituutti sai käyttöönsä tietoa kansanmusiikkialan vaikuttajista ja lisäsi kontakteihinsa uusia yhteistyötahoja.

Hankkeen toteuttamisajankohta valtakunnan ja-kaantumisen merkkivuonna 1809/2009 oli erityisen sovelias, koska Suomi ja suomalainen kulttuuri ovat olleet poikkeuksellisella tavalla esillä Ruotsissa. Tarve ja kysyntä suomalaiselle kulttuurille ja musiikille on olemassa. Medianäkyvyyttä ja -kuuluvuutta on ollut ensisijaisesti radiossa, mutta myös musiikkialan julkaisuissa ja päivälehdissä.

Kööpenhaminan Suomi-instituutin kulttuurivientihankkeet vuonna 2009

Instituutti jatkoi vuonna 2009 edellisenä vuonna avautunutta suomalaisen uuden muotoilun näyttelyhanketta SAUMA Dansk Design Centerissä. Näyttely sai loistavat arvostelut kaikissa päivälehdissä ja se oli vuoden katsotuin näyttely Design Centerissä.

Musiikin kulttuurivientihanke toteutettiin Århusin SPOT-festivaaleilla. Festivaaleilla esiintyivät kolme suomalaista kokoonpanoa: Joensuu 1685, Murmask ja Le Corps Mince de Francoise. Festivaalin anti oli loistava. Arvosteluja ja artikkeleita ilmestyi maailman johtavissa musiikkilehdissä ja useita festivaali- ja kiertuekutsuja saatiin ympäri Eurooppaa.

Kuvataiteenvientihanke TaOs toteutettiin yhteistyössä näyttelyvaihtokeskus FRAMEn kanssa. Viiden suomalaisen kuvataiteilijan töitä esiteltiin yhteistyössä Kööpenhaminan parhaimpien kaupallisten gallerioiden kanssa. Töiden myynti oli hyvää sekä näyttelyiden julkisuus laajaa. TaOksen taiteilijat olivat Nina Roos, Elina Brotherus, Jiri Geller, Kim Simonsson ja Nanna Hänninen. Lähes kaikki taiteilijat olivat myös edustettuina yhteistyögallerioiden kautta maailman suurimmilla taidemessuilla.

Vuonna 2009 jatkui myös suomalaisen nykydraaman vientihanke. Mika Myllyahon Paniikki Århusin kaupunginteatterissa oli jatkoa edellisvuoden menestykselle Kööpenhaminassa. Esityksen lipunmyynti oli jälleen kiitettävää ja arvostelut suopeita. Kaikkiaan

Paniikin esityksiin myytiin lippuja noin 26 000.

Juha Jokelan Esitystalous oli mukana eurooppalaisen nykydraaman festivaalilla Kööpenhaminassa. Esitystalous esitettiin lukuteatterimuodossa ja sen oikeudet varattiin välittömästi Tanskaan ja Norjaan. Esityksen odotetaan saavan ensi-iltansa kaudella 2010–2011.

4. Kehittämishjelmatoimenpide: Kulttuuriviennin rakenteiden kehittäminen

Euroopan sosiaalirahaston luovien alojen yrittäjyyden kasvun ja kansainvälistymisen kehittämisohjelma

Opetus- ja kulttuuriministeriön koordinoima Luovien alojen yritystoiminnan kasvun ja kansainvälistymisen valtakunnallisen ESR-kehittämisohjelman 2007–2013 hankkeet (Finnish Music Express, Sillanrakentajat ja Taivex-valmennus) jatkuivat vuonna 2009. Finnish Music Express -hankkeen kokonaiskustannusarvio on 880 000 euroa. Sillanrakentajat-hankkeen kokonaiskustannusarvio on n. 1 milj. euroa ja Taivex-valmennushankkeen n. 700 000 euroa. Lisäksi useissa muissa kehittämisohjelman hankkeissa luodaan pohjaa kulttuuriviennin kehittämiselle mm. yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamista, tuotekehitys- ja innovaatio-osaamista sekä tuottaja- ja manageriosaamista vahvistamalla. Kehittämisohjelman rahoituksesta oli sidottu vuoden 2009 lopussa n. 10 milj. euroa ja sen EU- ja kansallinen rahoitus on yhteensä n. 13,7 milj. euroa ohjelmakaudella 2007–2013.

Luova Suomi -hanke koordinoi luovien alojen yrittäjyyden kasvun ja kansainvälistymisen kehittämisohjelmaa, josta rahoitettiin vuonna 2009 yhteensä 14 valtakunnallista hanketta. Käynnistyneistä hankkeista erityisesti TAIVEX (Senior Manager Exchange), Sillanrakentajat ja Finnish Music Express kehittävät

kulttuurin välittäjäportaan kansainvälistä osaamista, tuottaja- ja manageritaitoja sekä kulttuurivientiä.

Luova Suomi -hanke koordinoi kehittämistyötä tuottamalla palveluita kehittäjille ja toimijoille valtakunnallisesti sekä koordinoimalla viestintää ja alan tietoperustan rakentumista. Luova Suomen tilaisuuDET ja tapahtumat, verkkosivut ja uutiskirje tarjoavat kanavia alan toimijoiden viestiä ajankohtaisista tapahtumista, hyvistä käytännöistä ja kokemuksista sekä alueellisista ja hankekohtaisista uutisista.

Kehittäjätahoille kohdennetuissa työpajoissa ja tilaisuuksissa vahvistettiin kehittämistyön strategista suuntausta, toimijoiden välistä verkostoitumista ja tiedonkulkua sekä yhteistyömuotojen rakentumista mm. viestinnän keinoin. Tilaisuuksiin osallistui vuonna 2009 lähes 200 kehittäjää ja toimijaa ympäri Suomea. Valtakunnallisten ja kansainvälisten tapahtumien kautta vahvistettiin myös alan merkitysten ja mahdollisuuksien tunnistamista yhteiskunnan eri sektoreilla.

Syksyllä 2009 Helsinki Design Weekin yhteydessä järjestetty ensimmäinen kansainvälinen CEB – Creative Economy and Beyond -konferenssi sekä sen yhteydessä järjestetty pohjoismainen KreaNord-kon-

ferenssi keräsivät yhteensä lähes 500 kansainvälistä vierasta Helsinkiin. Myös valtakunnallinen Creative Spirit -tapahtuma Tampereella kokosi 160 alan toimijaa. Lisäksi Luova Suomi oli mukana muiden valtakunnallisten tapahtumien järjestämisessä, mm. Muotoilun muuttuva rooli -työpajassa, johon myös osallistui n. 100 henkilöä.

Alan tietoperustaa koordinoiva Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore kokosi vuoden 2009 aikana kulttuurin ja luovien alojen keskeisiä strategioita, selvityksiä ja raportteja Luova Suomen verkkosivuille.

Sillanrakentajat – luovien alojen agenttien ja vientiammattilaisten valmennusohjelma käynnistyi kesäkuun 2009 alussa 26:n mukaan valitun henkilön ryhmätyöllä, jonka tarkoituksena oli nostaa esiin kunkin koko elämänkaaren aikana hankitut tiedot, taidot, persoonallisuus ja verkostot. Samassa tilaisuudessa ryhmä laati itselleen vision vuoteen 2011 asti, strategian sen saavuttamiseksi ja välitavoitteet – kaikki mahdollisimman konkreettisina, jotta niiden toteutumista voidaan seurata. Elokuussa aloitti toinen 13 henkilön vientitoimintaan keskittyvä ryhmä Fintran valmennuksessa.

Hyvin pian aloittamisen jälkeen huomattiin, että jako agentteihin ja vientiammattilaisiin on keinotekoinen. Agentit eivät enää tässä ajassa voi ajatella toimivansa maantieteellisesti rajoitetulla alueella vaan vienti on olennainen osa toimintaa. Myöhemmin yhteistyötä molempien ryhmien kesken on tehostettu.

Vuoden 2009 päättyessä Sillanrakentajat ryhmässä on perustettu kymmenkunta uutta yritystä, joista kaksi useamman kuin yhden agentin yhteisyrityksiä. Vakiintunutta vientitoimintaa harjoitetaan kirjallisuuden, käsityön ja designin alueella. Myös muiden luovan talouden toimialueiden kohdalla tavoitellaan vientitoimintaa. Ensimmäinen suuri yhteinen askel siihen on Pietarin alue, jossa Sillanrakentajat järjestävät lokakuussa 2010 suomalaisen luovan talouden viikon. Viikon kestävä Suomi-Asema-näyttely pidetään Loft Etazhissa ja kahden päivän mittainen myyntitapahtuma Sokos hotelli Bridge Palacen Ball Roomissa.

Suomi-asema tulee olemaan konsepti, joka on helposti siirrettävissä myös muihin maihin.

Vientitoiminnan kannalta myös Sillanrakentajat-projekti on osoittautunut kiinnostavaksi konseptiksi, josta olisi mahdollisuus kehittää koulutusohjelman vientituote.

TAIVEX-hanke käynnistyi loppukeväällä 2009. Sen tavoitteena on parantaa taiteen välittäjäportaan vienti- ja kansainvälistymisvalmiuksia. Tavoitteisiin pyritään täydennyskoulutuksen avulla.

Hankkeen ensimmäisen vuoden toiminta painottui välittäjäportaalille räätälöidyn TAIVEX -vientivalmennusohjelman suunnitteluun sekä opiskelijavalintaan. Täydennyskoulutukselle suunniteltiin toimiva ja asetettuja tavoitteita parhaalla mahdollisella tavalla palveleva rakenne: TAIVEX-vientivalmennusohjelma jakautuu Aalto-yliopiston Kauppakorkeakoulun Pienyrityskeskukseen vastuulla olevaan ns. pakolliseen osioon sekä vapaavalintaisiin opintoihin, jotka toteutetaan yhteistyössä hankkeessa mukana olevien tiedotuskeskusten ja kaupunkien kanssa.

Vapaavalintaisiin opintoihin kuuluvat valinnaisten opintojaksojen lisäksi myös hankkeen järjestämät opintomatkat. Vientivalmennusohjelman koulutukset käynnistyivät marraskuussa 2009.

Syksyllä 2009 järjestettiin vientivalmennusohjelman koulutushaku. Avoimella haulilla valittiin mukaan 70 taiteen välittäjätehtävissä työskentelevää ammattilaista, joiden lisäksi koulutukseen osallistuu joukko yhteistyökumppanien omia työntekijöitä. Opiskelijavalinta onnistui erinomaisesti ja TAIVEX-vientivalmennusohjelmaan on valikoitunut innostunut ja aktiivinen joukko opiskelijoita.

Hankkeen kokonaisopiskelijamäärä on tällä hetkellä 98. Opiskelijat työskentelevät hyvin erilaisissa organisaatioissa. Hankkeessa ovatkin varsin kattavasti edustettuna suomalaisen taiteen kentällä toimivat erilaiset organisaatiot pienistä yhdistyspohjalla toimivista vapaista ryhmistä ja freelancer-tuottajista aina isoihin kustantamoihin, kulttuuri-instituutteihin ja kaupunginteattereihin saakka. Opiskelijoiden keskinäisen verkottumisen kannalta on arvokasta, että hankkeessa on mukana kattava joukko myös yhteistyökumppaneiden edustajia mm. eri tiedotuskeskuksista ja yhteistyökaupungeilta.

Hankkeen kansainvälinen yhteistyö on ollut jo aloitusvuonna aktiivista niin Suomessa kuin ulko-

mailla: syksyn 2009 aikana toteutettiin useita asiantuntijamatkoja, lisäksi hankkeen järjestämissä tilaisuuksissa vieraili alallaan kansainvälisesti arvostettuja kulttuurivaihdon asiantuntijoita mm. Ranskasta ja Iso-Britanniasta. TAIVEXin vuoden 2009 asiantuntijamatkat suuntautuivat Japaniin, Kiinaan, Etelä-Koreaan, Iso-Britanniaan, Ranskaan, Saksaan, Venäjälle ja Makedoniaan. Matkojen aikana hankkeen asiantuntijat ovat valmistelleet tulevia opintomatkvoja ja/tai tehneet markkinaselvityksiä, joita hyödynnetään myöhemmin hankkeen opetuksessa.

Finnish Music Express -projektin tavoitteena on tukea suomalaisen musiikkiviennin kasvua kehittämällä musiikkiviennin toimijoiden osaamista. Projektin ensisijaisen kohderyhmän muodostavat suomalaisissa musiikkialan yrityksissä toimivat henkilöt. Projektia toteuttavat Sibelius-Akatemia ja Music Export Finland yhteistyössä Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus Fimicin kanssa.

Kahden ensimmäisen toimintavuoden perusteella projektin lähtökohtien määrittely näyttää onnistuneen hyvin. Projekti tähtää vuosien 2008–2011 aikana yli 200 musiikkialan ammattilaisen ja 33 musiikkialan yrityksen tavoittamiseen. Vuoden 2009 loppuun mennessä projektin tilaisuuksiin oli osallistunut 114 henkilöä ja 69 yritystä. Toteutetut koulutustilaisuudet ovat saaneet erinomaisia arvioita ja tulevat koulutukset ovat herättäneet paljon kiinnostusta kohderyhmässä. Räätelöityä koulutusta ja valmennuskokonaisuuksia järjestetään useita kertoja vuodessa, ja kaikkien koulutustilaisuuksien suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnetään mahdollisimman kattavasti toteuttajatahojen kansainvälisiä verkostoja ja verkostojen osaamista. Musiikkituottajille ja managereille on myös tehty kattavat kyselytutkimukset kentän tarpeista, ja niistä saatua tietoa on hyödynnetty koulutusten suunnittelussa.

Yrityksille projekti tarjoaa mm. myynti- ja markkinointivalmennusta, vientiseminaareja sekä koulutusta manageroinnin eri osa-alueista. Musiikintekijöille puolestaan järjestetään mm. co-writing-koulutusta ja -leirejä, jotka myös tarjoavat musiikin kustantajille uusia mahdollisuuksia ja kontakteja. Biisilinna -hanke on linkittänyt suomalaisia eturivin säveltäjiä ja sanoittajia kansainväliseen kirjoittajien

kermaan jo usean vuoden ajan. Lisäksi se on tuonut suuren määrän suoria kontakteja suomalaiskirjoittajille ja heidän edustajilleen (kustannusyhtiöt) kansainvälisten levy-yhtiöiden tuotantoportaisiin. Viimeisimmät Musexin toteuttamat Biisilinnat ovat myös tuottaneet näkyvintä tulosta: workshopissa kirjoitettuja kappaleita on levytetty useassa eri maassa. Hittitehdas-koulutusohjelma on nostanut uusia laulunkirjoittajia ammattimaisemalle tasolle, sekä saattanut heitä yhteen uusien yhteistyökumppaneiden kanssa niin Suomessa kuin Ruotsissa.

Kesällä 2009 Kiinaan ja Japaniin tehtyjen vientimatkojen yhteydessä järjestettiin seminaarit, joiden osallistujille tarjottiin tietoa Aasian kasvavista ja vauhdilla kehittyvistä musiikkimarkkinoista sekä tilaisuus verkostoitua paikallisten musiikkialan ammattilaisten kanssa. Palautteen perusteella osallistujat kokivat matkat erittäin hyödyllisiksi: uusia kontakteja syntyi yli 200, artistit saivat lisää näkyvyyttä, konsertti- ja kustannustoimintaan liittyviä konkreettisia sopimuksia solmittiin.

5. Kehittämishjelmatoimenpide: Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö

Taiteen keskustoimikunta tukee kansainvälistä toimintaa

Kansainväliseen toimintaan suuntautuvien tukimuotojen (matka-avustukset, residenssituki) lisäksi taide-toimikunnat myöntävät myös tukea kansainvälisiin projekteihin ja ulkomaille tapahtuvaan toimintaan. Kaiken kaikkiaan tukea kansainväliseen toimintaan myönnettiin eri tukimuodoista 816 900 euroa. Neljäsosa tästä tuesta suuntautui monialaisille hankkeille (taiteenala ”muu”, pääasiassa taiteilija-asuntotoiminta). Yksittäisistä taiteenaloista tukea myönnettiin eniten kuvataiteen hankkeille (15 %).

Matka-avustukset – 255 010 €

Alueellisten taidetoimikuntien kansainväliset projektit ja ulkomaiset taiteilija-asunnot – 167 590 €

Muut valtion taidetoimikuntien tukimuodot* – 145 000 €

Apurahat pohjoismaiseen ja EU-yhteistyöhön, kansainvälisiin hankkeisiin – 140 000 €

Residenssi- ja taiteilijavaihtotoiminta** – 109 300 €
Yhteensä – 816 900 €

* Valtion taidetoimikuntien kohde- ja produktiotuet ulkomaille suuntautuvaan toimintaan.

** Ei sisällä kotimaisten residenssien tukea.

Kansainvälisen toiminnan tuki taiteenaloittain vuonna 2009

Muu* – 206 490 € / 25 %

Kuvataide – 122 850 € / 15 %

Taideteollisuus – 102 020 € / 12 %

Säveltaide – 81 150 € / 10 %

Näyttämötaide – 78 070 € / 10 %

Valokuvataide – 73 880 € / 9 %

Tanssitaide – 48 930 € / 6 %

Mediataide – 32 500 € / 4 %

Rakennustaide – 20 650 € / 3 %

Kirjallisuus – 16 700 € / 2 %

Elokuva – 19 800 € / 2 %

Sirkustaide – 12 900 € / 2 %

Arvostelijat – 950 € / 0

Yhteensä – 816 900 € / 100 %

* Taiteenaloittain luokittelematon. Esimerkiksi useita taiteenaloja koskevat alueiden hankkeet.

Taiteen keskustoimikunta myönsi vuonna 2009 ensimmäisen kerran apurahoja ja avustuksia Pohjoismaiseen tai EU-kulttuuriyhteistyöhön osallistumiseen sekä kansainvälisen kulttuuriyhteistyön, kulttuuriviennin ja -vaihdon hankkeisiin. Hakeuksia saapui 395 kpl ja haettu summa oli yli 3,4 milj. euroa. Apurahoja ja avustuksia myönnettiin 45 hankkeeseen yhteensä 150 000 euroa.

CIMO tukee nuorten kulttuurivaihtoa

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO toteuttaa Kulttuuriviennin kehittämisohjelmaan kirjattua tavoitetta suomalaisen nuoren kulttuurin näkymisestä maailmalla myöntämällä avustuksia nuorten kulttuuriryhmien esiintymismatkoille ulkomaille. Ulkomailla esiintyvät nuorten kulttuuriryhmät ovat osa laajempaa Nuori Kulttuuri -järjestelmää, jossa tuhannet nuoret vuosittain esiintyvät Suomessa järjestettävissä alueellisissa ja kansallisissa taidetapahtumissa.

Vuonna 2009 CIMO myönsi tukea yhteensä 180 000 euroa yli tuhannelle nuorelle, jotka edustivat eri taiteenlajeja eri puolilla maailmaa järjestetyissä tapahtumissa. Jokaisessa ryhmässä on vähintään kolme jäsentä, mikä mahdollistaa ulkomailla saatujen kokemusten jakamisen myös esiintymismatkan jälkeen ja lisää kulttuurituonnin vaikuttavuutta kotimaassa nuorten parissa. Tukea saaneista nuorista kaikki ovat alle 29-vuotiaita, nuorimmat alle 10 vuotta vanhoja. Suomalaisen kulttuurin kehittymisen kannalta merkittävää on jo nuorena saatu kansainvälinen kokemus, mikä lisää kiinnostusta laajentaa ja kehittää omaa taidelajia. Ryhmien saama avustus perustuu Nuori Kulttuuri -tapahtumissa saatavaan ammattilaisten palautteeseen, Nuori Kulttuuri -toimikunnan kulttuurikenttään liittyvään asiantuntemukseen sekä CIMOn osaamiseen kansainvälistymiseen ja monikulttuurisuuteen liittyen.

Kulttuuriviennin kehittämisohjelman toimenpideehdotuksen mukaisesti opetusministeriö nimesi CIMOn esityksestä kuusi nuorten ryhmää toimimaan kulttuurivaihdon lähettiläinä. Toimikausi on 2-vuotinen. Nuori Kulttuuri -lähettiläiden tehtävänä on edustaa suomalaista nuorta kulttuuria ulkomailla ja Suomessa sekä kehittää kulttuuriverkostojen vahvistamista kulttuurisen nuorisotyön saralla. Tavoitteena on kansainvälisen kulttuuriyhteistyön ja -vaihdon lisääntyminen.

Nuori Kulttuuri -lähettiläiden keskeisiä projekteja vuonna 2009 olivat:

- Jalas Chamber -orkesterin pitkäjänteisen yhteistyön kehittäminen Moldovan Chisinaun koreografisen baletin sekä Moldovan Chisinaun Ciprian Porombercu-musiikkilyseon kanssa. Yhteistyö piti sisällään festivaalitapahtumia, konsertteja, mestarikursseja, opetusta, kilpailuja, opiskelija- ja työntekijävaihtoa sekä ystävyyttä. Lisäksi orkesteri konsertoi Göteborgissa merkkivuoden 1809 teemapäivän kunniaksi.
- Oulaisten Nuorisokuoron ABBA-projektissa oli mukana 100 nuorta Norjasta, Ruotsista, Tanskasta ja Virosta.
- Tanssiryhmä Motoran Kapsakat esiintyi kansanmusiikkifestivaaleilla Unkarissa sekä Hurja Piruetti European Peoples -festivaaleilla Portugalissa. Festivaali järjestetään 18:nnettä kertaa ja mukana oli 1 200 osallistujaa yli 17 Euroopan maasta. Hurja Piruetti edusti festivaaleilla Suomea teoksella Made in Finland.
- Cirkus Helsinki jatkoi pitkäjänteistä yhteistyötä pietarilaisen sosiaalisen sirkus Upsalan kanssa. Suomalaiset nuoret vierailivat sirkusfestivaaleilla Venäjällä ja venäläiset nuoret tekivät vastavierailun Suomeen. Lisäksi suomalaista nuorta sirkusta esiteltiin sirkusleirillä Virossa. Ohjaajien ammattitaitoa kehitettiin opettajavierailuilla Venäjältä, Virosta ja Chilestä.
- Sorin Sirkus Tampereelta teki opintomatkan Tukholman Cirkus Pilotterna -kouluun ja oli mukana sirkusleirillä Irlannissa. Leirillä valmisteltiin monikulttuurinen sirkusesitys, esiteltiin oman maan sirkustoimintaa sekä vaihdettiin opetusmenetelmiä. Ohjaajien osaamista kehitettiin opettajavierailuilla Ruotsista ja Norjasta sekä ohjaajien lisäkoulutuksella Belgiassa ja Ranskassa.

Kulttuurivientihankkeeseen osallistuminen on tuonut ryhmille uskottavuutta kotimaassa, auttanut kehittämään omaa osaamista ja lisännyt motivaatiota jatkaa kulttuurista harrastusta. Ulkomailla esiintyminen on tuonut näkyvyyttä suomalaiselle nuorelle kulttuurille, edistänyt kansainvälisten verkostojen luomista sekä tuonut Suomeen huomattavan määrän kansainvälisiä vaikutteita ryhmissä mukana olleiden nuorten kautta.

Kansainvälinen liikkuvuus ja yhteistyö kulttuurin alalla on tärkeä osa CIMOn toimintaa ja sen strategisten tavoitteiden saavuttamista. CIMO tukee perustetäväänsä mukaisesti suomalaisen yhteiskunnan kansainvälistymistä ja tässä työssä kulttuuri tarjoaa nuorille erinomaisen luovan ympäristön kansainvälisemmän ja avarakatseisemman Suomen rakentamiseen.

6. Kehittämisohjelmatoimenpide: Kulttuuriviennin toimintaympäristön kehittäminen

Kulttuurivientiin liittyvät julkaisut ja selvitykset

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisut:

<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/?lang=fi>

Suomen kulttuuri eurooppalaisessa vertailussa OPM 2009:5

Tässä politiikka-analyysissä pyritään vertailemaan kulttuurin tilaa ja merkitystä kolmessatoista Euroopan maassa ja tarkastelemaan erityisesti sitä, miten Suomi sijoittuu tässä vertailussa.

Suomi kulttuurimatkailun kohdemaana OPM 2009:4

Tässä katsauksessa tarkastellaan Suomea kulttuurimatkailun kohdemaana – nykytilaa, voimavaroja ja mahdollisuuksia tällä hetkellä käytettävissä olevan tiedon valossa.

Röllistä Lordiin - New Yorkista Japaniin OPM 2009:54

Tässä julkaisussa kerrotaan kokemuksia, kertomuksia ja menestystarinoita suomalaisista kulttuurivientihankkeista.

Luova talous ja kulttuuri innovaatiopolitiikan ytimessä OPM 2009:30

Luova talous ja kulttuuri ovat nousseet merkitettäväksi osaksi kilpailukykyä ja innovaatiotoimintaa. Julkaisu porautuu Suomen haasteeseen löytää uusi suunta innovaatiopolitiikalle aluekehitystyössä.

Ulkoasiainministeriö – Selvitys Suomen edustautumisesta maailmalla

http://www.levykauppax.fi/book/ulkoasiainministerio/selvitys_suomen_edustamisesta_maailmalla/

Kulttuurin toimialojen selvityksiä:

Design Forum Finland _Finnish Design Yearbook 2008-2009

http://www.designforum.fi/yearbook_s

Musiikkiala 2009 (Selvitystyö - Sibelius-akatemia, Musex, Fimic)

<http://www2.siba.fi/taydennyskoulutus/pdf/musiikkiala2009.pdf>

Helsingin Kauppakorkeakoulu ja sen kansainvälisten markkinoiden tutkimuskeskus CEMAT ovat julkaisseet tutkimusraportteja, jotka käsittelevät luovien alojen kansainvälistymistä. Tutkimuksissa on tarkasteltu luovien alojen toimijoiden asenteita kansainvälistymiseen, yritysten kansainvälisiä toimintoja ja kansainvälistymispalveluiden tarpeita.

Kannattaa ottaa pienikin siivu – Luovien alojen yritysten näkemyksiä kansainvälistymisestä
(Helsingin kauppakorkeakoulu -HSE)
http://www.pyk.hkkk.fi/tutkimus/N-85_Julkaisun_e-versio.pdf

Sirpaleisuudesta kilpailukyvyyn keskiöön – Asiantuntijoiden näkemyksiä luovien alojen kansainvälistymisestä (Helsingin kauppakorkeakoulu -HSE) <http://www.luovatampere.fi/getfile.php?file=521>

Suomalaisella luovuudella läpimurto maailmalle? Luovien alojen yritysten kansainvälistymisen ja rahoituksen selvityshanke (Helsingin kauppakorkeakoulu -HSE)
<http://www.luovatampere.fi/getfile.php?file=520>

Opetusministeriön julkaisuja -sarjassa vuonna 2010 ilmestyneet

- | | | | |
|---|---|-----|---|
| 1 | Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia – ehdotus toimintaohjelmaksi 2010–2014 | 10 | Kulttuuri – tulevaisuuden voima; Toimikunnan ehdotus selonteoksi kulttuurin tulevaisuudesta |
| 4 | Luonnontieteiden, lukemisen ja matematiikan osaamisen arviointi. PISA 2006 -VIITEKEHYS | 12 | Kultur – kraft för framtiden; Kommitténs förslag till redogörelse om kulturens framtid |
| 5 | Yliopistojen rakenteellinen kehittäminen, akateemiset yhteisöt ja muutos; RAKE-yhteishankkeen (2008–2009) loppuraportti | 14 | Fostran till globalt ansvar. Slutrapport från styrgruppen för projektet om globalt ansvar |
| 6 | Perusopetuksen laatukriteerit | 15 | Kuntien liikuntatoimen talous- ja henkilöstötietoja vuosilta 2006–2009 |
| 7 | Kvalitetskriterier för den grundläggande utbildningen | 16 | Opetusministeriön kansalaisjärjestöstrategia |
| 8 | Liikuntatoimi tilastojen valossa; Perustilastot vuodelta 2008 | 17* | Konst och kultur ger välfärd – förslag till åtgärdsprogram 2010–2014 |
| 9 | Kasvaminen maailmanlaajuiseen vastuuseen. Globaalivastuuprojektin ohjausryhmän loppuraportti | 18 | Culture – Future Force; Report on the futures of culture |

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja -sarjassa vuonna 2010 ilmestyneet

- 1 Koulutus ja kulttuuri. Vuosikatsaus 2009-2010
- 7 Noste-ohjelma 2003–2009. Loppuraportti
- 9* Art and Culture for Well-being –proposal for an action programme 2010–2014

* Ei painettu, vain verkossa



ISBN 978-952-485-922-6 (PDF)
ISSN-L 1799-0343
ISSN 1799-0351 (PDF)